

لینین

هندی سرنجی ره خنه گرانه
له سهر مه سه له ی نیشتمانی

وهر گیرر : گوران

لینین

هه‌زدی سیرنجی ره‌خنه گرانه
هه‌والنامه‌ی کتیب
له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ی نیشتمانی

وه‌گیرر: گوران

۱۹۶۱

هه ندى سرنجى ره خنه گرانه

له سهر مه سه لهى نيشتمانى

ئاشكرايه كه مه سه لهى نيشتمانى لهم روژهى ئيستادا شوينيكي ديار داگير ئه كاله ناو بابه ته كاني ژياني كومه لايه تي دا له روسيا . مه يلي ده مار گيربي كيشه كه رانه ي نه ته وه چيتي له ناو كونه پهرسته كانا ، وه ده ست كردني ليه رالي ي بورژوازي ي دژ به شورش به ده مار گيربي نه ته وه چيتي (به تايبه تي روسه كان ، دوايي پولوني به كان ، ئه مجا جووله كه ، ئوكراني ، هند) ، وه گورر سه ندى دوو دلي ي نه ته وه چيتي له ناو سوسياليسته ديموكراتيه كانا ، « نه ته وه چي به كان » (مه به سبت ئه وان به كه روس نين) تاراده ي شكندني سنوري به رنامه ي حيزب ، ئه مانه هه موو ، سروشتي به كه ناچار مان ئه كه ن به رام به ر به مه سه لهى نيشتمانى سرنجو بايه خ پي دانمان له جاران زياتر كه ين .

له نووسيني ئه م ووتاره ئامانجي تايبه تيم ئه وه به كه به ته واوي بكوليمه وه لهم دوو دلي يانه له به رنامه ي مار كسي وه له مار كسي به كان خويشيان له رووي نيشتماني به وه ، وه بكوليمه وه له په يوه ندى به گشتي به كانيان به به كتر ي به وه .

له ژماره ٢٩ ي « سفير نايا پراڤدا » دا كه روژي ٢٥ ئه يلولي ١٩١٣ ده رچو ، ماوه چنگ كهوت وتاريك به ناو نيشاني « هه لويسته ليه رالي به ديموكراتيه كان له مه سه لهى زمانه كان دا »

بلاو بکه موه ، له ووتاره دا له انتهازيتي لیبهرالنه کان دوام له
 مهسله ی نیشتمانی دا . که چی روژنامه ی (زایت) ی نینتهازی
 جووله که ، دژ به ووتاره کهم ، راست بوه وه ، وه دهستی کرد
 به رمخنه لی گرتنی به پینوسی ئاغای ف . لیبمن ، له لایه کی
 تریشه وه ، نینتهازی ئو کرانیایی ئاغای لیف یور کیفیچ (له
 گوڤاری « دزفین » ، ژماره ۸۷ ، سالی ۱۹۱۳) دا شمشیری
 رمخنه ی خسته کار له بهرنامه ی مار کسی به روسه کان له باره ی
 مهسله ی نیشتمانی یوه . ئهم دوو نووسره ژماره یه کی که وره
 بابه تیان وورووژان ، بهراده یه که بو وه لامدانه وه یان ناچارم بابه تی
 مهسله ی نیشتمانی له زور رووی جیاوازه وه ته ماشا بکه م ، وه وام
 دیته بهرچاو که چاتر ئه وه یه له پیشاندانی ووتاره که وه دهست
 پی بکه م که له « سفیرنایا پراڤدا » دا بلاو کرایه وه .

۱ — هلو یسته ی لیبهرالو دیمو کراتیه کان

له مهسله ی زمانه کانا

روژنامه کان له جاریک زیاتر له راپورتی حاکمی گشتی
 قافقاس دوان ، که راپورتیکه به شه قلی (طابعی) (سه
 ره شه کان) ه وه (۱) سرنج رانا کیشی ، به لکو به هی لیبهرالیکی
 ترسنو کی دو دله وه سرنج رائه کیشی ، حاکمی گشتی له ناو ئه
 شتانه دا بلاوی کرده وه ، ئه وه شی بلاو کرده وه ، که ئه و دژ
 ئه وه ستی بهر امبهر به « روساندن » ی نه ته وه ناسراوه کان به جوریکي
 زور کرد (مصطنع) . ئهمش ، چونکه نوینه ره کانی نه ته وه

تا رووسه‌کان له قاقاسیادا به ئاره‌زوی خویان ته‌قه‌لا نه‌ده‌ن
مناله‌کانیان فیری زمانی رووسی بکه‌ن ، به‌وینه ، هه‌روه‌کو له
قوتابخانه‌ دینی‌یه‌کانی ئه‌رمه‌نی‌دا له‌باره‌ی فیربونی خواهیشتی‌ی
زمانی رووسی‌یه‌وه‌ روو نه‌دات .

روژنامه‌ی «روسکو په‌سلو‌قو» ، که‌ روژنامه‌ی هه‌ره
فر‌وان بلا‌وبه‌وه‌ی لی‌به‌ره‌اله‌کانه‌ له‌ رووسیادا ، ئه‌م راستی‌یه‌ی
پیشان‌دا ، وه‌ پوخته‌ی قسه‌ی ، زور به‌دروستی ، گه‌یاندنه‌ ئه‌وه
که‌ دوژمنایه‌تی زمانی رووس له‌ رووسیادا «ته‌نیا له‌ وه‌ په‌یدا‌بوه»
که‌ ئه‌م زمانه‌ «به‌جوریکی زور کرد» - ئه‌شیا بو‌ترایه‌ به‌جوریکی
زوره‌ ملی - بلا‌و نه‌کریته‌وه .

ئهم روژنامه‌یه‌ ئه‌نوسی ئه‌لای : «هیچ‌ه‌وی مه‌ترسی له
ناوانی‌یه‌ بو‌ ئه‌نجامی زمانی رووسی ، هه‌ر خوی کاریکی وا ئه‌کات
که‌ خه‌لکی له‌سه‌رپاکی رووسیادا پی‌لی‌ بنین» . ئه‌مه‌ قسه‌یه‌کی
راسته‌ ، چونکه‌ پی‌ویسته‌کانی ئابوری هه‌میشه‌ نه‌ته‌وه‌کانی دانیشتوی
ناوسنوری‌یه‌که‌ ده‌ولت ناچار ئه‌کات (له‌کاتیکا بیان‌ه‌وی پیکه‌وه
بژین) که‌ زمانی (زوربه‌) فیربین ، له‌ رووسیادا هه‌تا‌ره‌ژیم
به‌شه‌قلی‌ دیمو‌کراسی زیاتر ره‌نگ بگری ، هه‌تا‌ سه‌رمایه‌داری
به‌تیشی‌و گورجی‌و په‌ره‌داری زیاتر به‌ره‌و گورران بروا ، دیاره
(پی‌ویسته‌ ئابووری‌یه‌کان) به‌قیرسجمی پال به‌ نه‌ته‌وه‌ جیا‌وازه‌کانه‌وه
ئه‌نین که‌ زمانی هه‌ره‌ له‌ بار بو‌ کارو باری په‌یه‌وه‌ندی‌یه‌کانی
بازرگانی‌ی ناوخویان فیربین .

بهلام هم روزنامه لیبهراله زوری پی نه چو خوی له خوی
سره واندوه بهلگهی خسته روو بو په شوکاو و شیرزه یی منطقی
لیبوالیزم . نه نووسی نه یی : « هدر گیز جیگای رهنگ بون نی به
کابرایهک پهیدایی ، نه ناهت له ناو و ژمنه کانی روساندا ، ملیچی
پیشان دات ئالهم بابه ته : که پیویسته تاقه یهک زمان هه یی له ناو
دوله تیکی وه کو رووسیای سنور بالاودا ، وه نه زمانهش
ناگونجی له زمانی رووسی بهولاوه بیت » .

ئای که منطقیکی ئاوه ژوو کراوه یه همه ! نه سویچهره یی
بچکوله هیچی له کیس ناچی ، بهلکو چنگ کهوت پتر نهکات ،
بهمه که خاوه ندی ۳ زمانه : نه له مانی و فهرنزی و ئیتالی ، له باتی
نه وه ی که تاقه یهک زمانی هه یی له شهریا کئی خاکه که یا .

له سهده هفتای دانیشتوانی نه سویچره نه له مانی (له رووسیا
دانیشتوانی رووس سهدی ۴۳ نه بن) ، له سهده ۲۳ فهرانسز ،
(له رووسا سهدی ۱۷ دانیشتوان ئو کرانین) ، وه له سهده ۲
ئیتالیایی (له رووسیا سهدی ۶ پولونین ، وه (۴/۵) بایلوروسین) .
همجا نه گهر ئیتالیایی بهکان له نه سویچهره ، زورتر به فهرانسزی
قسه بکهن له بهر له مانی هاو بهشی دا ، له بهر نه وه نایکهن که له ژیر
هه ره شه ی داری قانونیکی پولیسی دررنده دان (له نه سویچهره
قانونیکی ئاوه های نی به) ، بهلکو به روتی له بهر نه وه نه یکهن
چونکه هاو نیشتمانه شارستانی بهکانی دوه له تیکی دیمو کراسی
(بو ئاسان کردنی لیک که یشتن) هدر له خویانه وه پارسه نگی .

قسه کردن نهدن بهو زمانه که ژماره‌ی زور تری ئه گات .
زمانی فرانسوی بیزاری ئیتالیا بی به کان نابزوینی ، چونکه زمانی
گهلیکی آزادی شارستانی به ، وه هیچ ریکخستنیک ی پولیسی
قیزه ون دای نهسه پاندوه .

که وایی بوچی پیویست ئه بی له سهر رووسیای سنور پهره دار ،
خاوه نته وه ئی زوری زور دوا که وتو ، ته گهره بینته ری
گوررانی خوی ههر له بهر پاراستنی ئیمتیا زیك که به کیك له
زمانه کانی ههیه تی ؟ ئاخو پیچه وانهی ئه مه راست نی به ، هه ئاغا
لییه ره له کان ؟ ئاخو نا که ویته سهرشانی رووسیا ، ئه گهر بی به وی
بگا به ئوروپا ، که ئیتر سنوریک دانی بو هه موو ئیمتیا زات ،
به هه موو جو ره وینه کانی به و ، وه به کاتی هه ره زوی گونجاو ،
وه هه تا نه توانری له ریگای هه ره به جهخته وه ؟

ئه گهر ههر چی ئیمتیا زات هه به هه لیگیری ، وه هیچ
زمانیک وانه مینی که به زور به پینری ، هه موو (سلاف) له کان
بویان ئه گونجی که گورجو ئاسان له به کتری بگن ،
وه ترسیشیان فامینی لهم بیره توقینه ره که به دلپانادیت ، پیری ئه وه
که له پار له مانی هاو به شی دا (دوان دان) به زمانی جیاواز جیاواز
ئه بی . هه ره ها پیویسته کانی ئابووری له خویانه وه ئه وه زمانه
وولات دیاری ئه کهن که زور به ی خه لک فیربونی به که لک تر
ئه زانن به هوی ئه وه سوده زورانه وه که له په یوه ندی بازار گانی دا
ئه بی . ئه م دیاری کردنه جی گیر و دامه زراو ئه بی ، ئه وه ندی

روله‌كانى نەتەوۋى جيا جيا بە سەربەستى بىر يارى لە سەر بەدن ،
 ۋە گورجىر بلاۋئەبىتەوۋ ، ئەوۋەندەى دىمو كراسى بەراستى و
 بە سەرو بەرى بىخىتەكار ، ۋە ئەوۋەندەى سەرمایەدارى بە گورجى
 بەرەو گورران بىچىت ، بە كورتى بە گورجى يە كى گەلىك زياتىر .
 لىبرالەكان رىگايەك ئەگرن لە مەسەلەى زمانەكانا
 (ھەر ۋەك پىشەيانە لە ھەموو كاروبارە سياسىيەكانا) كە بازىر گانە
 روپامالەكان ئەيگرن بە درىش كوردنى دەستىك (بە ئاشكرا) بو
 دىمو كراسى و ، دەستە كەى تر (لە پىشتەوۋ) بو دەرە بە گەكان و بو
 پىاۋەكانى پوليس . ئەوان لە بەرچاۋى خەلك ئەقىزىنن كە ايگىرى
 ئىمتىيازاتن ، كەچى بەدزى يەوۋ ھەرتاۋە ئاتاۋە تەقەلايەك ئەدەن
 بو قوزتەوۋى ئىمتىيازىك لە دەرە بە گەك ، گەمانەن ئاۋنىشانەكانى
 (صفتەكانى) ھەموو دەمار گىرىيە كى نەتەوۋىنى بىورژۋازى
 لىبېرالى ، ۋە نە بەستراۋە تەنيا بەدمار گىرىي نەتەوۋىنى روسى يەوۋ
 (ئەگەرچى خراپترىن دەمار گىرىي قەومى يە بە ھوى
 ستەھكارى يە كەى و نىزىكى يە كەى لە ئاغاكانى) (بىرىشكىشىچى)
 يەوۋ) ، بەلكو ئاۋنىشانى دەمار گىرىي نەتەوۋىنى پولونىش و
 جولە كەيش و ئو كرانىش و جورجىش ۋە ھەموو دەمار گىرىي
 نەتەوۋىنى نەتەوۋەكانى تىریشە . چونكە بىورژۋازى يەكانى ھەموو
 نەتەوۋەكان ، ئايا لە نەمسەبىن يان لە رووسىيا ، بە كىردار تى ئەكوشن
 بو جيا كوردنەوۋى رىزەكانى كرىكاران ، بو بى ھىز كوردنى
 دىمو كراسى ، بو پىك ھاتنى نامەردانە لە گەل دەرە بە گە

له باره ی فروشتنی مافهکان و سهر بهستی په کانی که له وه ، نه وه ش له
ژیر درو شمی « روشن بیر ی نه ته وه بی » دا .

« روشن بیر ی نه ته وه بی » نی په درو شمی دیمو کراسی ی
کریکاران ، به لکو درو شمی روشن بیر ی ټینته رنا شناله ، روشن
بیر ی که لکه له ی (نزع ه ی) دیمو کراسی و جولانه وه ی جیهانی ی
کریکارانه . بورژوازی نه وه پری سهر بهستی ی هدی به بو لاس دانی
کهل به هم مو جوړه به رنامه ی نه ته وه بی « ټیجایی » . به لام
کریکاره هوشیاره کان وه لامي نه ده نه وه ټلین : « مه سله ی نی شتمانی
هیچ چاره به کی تری نی په یه ک چاره نه بی (نه ویش نه گهر له روی
گشتی به وه چار کردن بگو نجیت له دنیای سهر مایه داری دا دنیای
را کردن به شوین سودا و به شوین دوژ منایه تی سهخت و
چه وساند نه وه دا) نه و چار کردن نه یس نه وه ای دیمو کراسی ی هاو
ټاهه نگه به مهر چیک هدا سهر بی . بو نه مه به لکه پیشکش ټکا :
نه سو پچره له نه ورو پای روژاوا ، به روشن بیر ی په دیر نه که به وه ،
فینله نه یس له نه ورو پای روژ هلات ، به روشن بیر ی په ساوا که به وه ،
به لام به رنامه ی دیمو کراسی ی کریکاران بو نه ته وه له م خالانه ی
لای خواره وه دروست نه بی .

په کم ، ټیمتیا ز نی په بو تاقه گه لیک (امه) ، یان تاقه
زمانیک ؛ دوو هم ، چار کردن مه سله ی سهر بهستی ی نه ته وه کان بو
برینه وه ی سهر نه یجامی سیاسی خویان ، واتا چار کردن
جیا بونه وه دروست کردن ده ولت بو خویان ، له هری به کی

سەر بەستو دیمو کراتی تهواوهوه ؛ سی هم ، دانانی دهستوریک
(تهشریعیکی) گشتی بو دهولت بو ههلوهشاندنهوهی ههچ
کاروباریک (تدابیر) (زیستفو ۲۰ » ، یان مجلسی شارهوانی ، یان
مشاعه ، هتد ، وه ری ئه گری) بو بهخشینی ههچ جوهره ئیمتیازیک
به ههچ نهتهوهیهک له نهتهوهکان ، وه هاوسانی ناو نهتهوهکان
یان مافهکانی ههچ کهمایهتییهکی نهتهوهیی دهستکاری بکات ،
ههروهها ماف بدات به ههموو هاو نیشتمانیک له دهولتاکهبتوانی
داوای ههلوهشاندنهوهی ئه و کاروباره (تدابیره) بکات کهپیچهوانهن
به دهستور ، وه داوای سزادانی ئهوانهش بکات که دهستیان ئهچیته
کاروباری واوه .

وه بهرامبهردوژمنایهتییه نهتهوهیی ناو یارتیی به پورژوازییه
جیاوازهکان له بارهی مهسهلهی زمانو کاروباری تروهوه ، بهپیچهوانهی
ههموو دهمارگیری پورژوازی ، دیمو کراسی کریکاران داوای
یهکیهتی فرمان ئهکات له ههموو نهتهوهکان ، یهکیهتییهکی
بی مهرج ، وه داوای تیکهل بونی تهواو ئهکات له ههموو
ریکخراویکی کریکاری و نهقایی و ههروههزی و ئیستیمهلاکی و
پهروهدهیی (تریبوی) وه ههموو ریکخراویکی تردا . تهنیا ئهم
یهکیهتی و تیکهل بونهن بتوانن دیمو کراسی ی پیاویزن ،
بههروههندی کریکار پیاویزن بهرامبهردیه سهرمایهداری - کهبوه
به جیهانی و ئهم شهقلهش روژ به روژ تیریی پهیدا ئهکات - ،
وه بتوانن بههروههندی ئهوهرو قایهتییه پیاویزن که بههرو

نمونه یه کی تازه له ژبان پیش نه کهوی نمونه یه که ئیمتیارو
چه وساند نه وې تیانی یه .

۲- روشن بیری نه ته وې

بهم ره ننگه خوینده وار نه بینې که وتاره بلاو کراوه کهم له
« سفیرنایا پراڅدا » دا به پیشان دانی نمونه روون نه کاته وې :
مهسه له یې بونی تاقه یه که زمان له یه که دهوله تا، وه بورژوازی لیبرالی
چهن همل په رستو له قهلق کهره ، وه هر نه وه دهستی دریش نه کا بو
دهره به گکو پیاو ه کانی پولیس له مهسه له ی نیشتمانی دا . وه هه موو
که سیک تی نه گات که ره وشتی (سلوک) بورژوازی یه لیبرال ه کان
له کومه لیک مهسه له ی تری ه ه مان جوردا ناپا کی و دورووی و
هیچو پوچی له هه که منتر تیانی یه (کتابت له باری سبرنجی
په رژه و نه ندی لیبرال ه کان خویشیا نه وه) که له مهسه له ی تاقه زمانیکا
تیا هدی ه له یه که دهوله تا .

نه نجام کامه یه ؟ نه وې ه که هه موو ده مار گیری یه کی
نه ته وې ی بورژوازی لیبرالی نه بیته هو ی نه و په ری خراپه (فساد)
له ناوچه کر بکاره کانا ، وه نه و په ری زیان نه به خشی به مهسه له ی
سهر به ستی و مهسه له ی تیکوشانی چینایه تی ی پرولیتاریا . هه م
تالو که یه ش سخت تر نه یی هه تا که له که له ی بورژوازی (وه بورژوازی -
دهره به گکی) زیات تر بتوانی له پشت دروشمی « روشن بیری
نه ته وې یی » یه وه خوی بشاری ته وې . هه ره به ناوی روشن بیری
نه ته وې یی یه وه - هی رووسی ، یان پولونی ، یان جوله که ، یان

گو کرانی، هتد .)

(سده دره شه کان) و (نه کلیر کی یه کان) و هه روه ها
بورژوازی یه کانی هه مو نه ته وه کان ده ست نه خه نه تاوانه چلکنه کانی
کونه پهرستی له ژبانی نه ته وه یی ئیستادا راستی (واقع) بهم جوړه
به رچاو نه کهوی ، نه گهر به چاوی مار کسی ته ماشای بکه یین ،
واتا له باری سرنجی خه باتی چینایه تی به وه ؛ وه نه گهر دروشمه کان
له گهل بهرزه وه نندی چینه کان و سیاسه تیانا به راورد بکه یین ، نهك
له گهل نهو « سهره تا گشتی یاندا - مبادی عامه - » که هیچ واتا
(معنا) یان تیانی به ، یان له گهل رسته ی زرنگه دارو درکاندنی
پرر له هیچ .

هه و النامه ی کتب
هه رچی ئهم دروشمی « روشن بیریی نه ته وه یی » یه یه
ده له سه یه که له بورژوازی یه کانه وه (زورجاریش ده لسه یه که وه یی
له لایهن (سده ره شه کان و نه کلیر کی یه کانه وه) . به لام دروشمی
ئیمه (روشن بیریی ئینته رناشنال) ه ، روشن بیریی که لکه له ی
دیمو کراسی و جولانه وه ی کریکارانی جیهانه .

له م پی ناوه دا ئاغای لیبن که له ده سته ی بونده کانه « ۳ »
شالاولیکی سه ختم بو دینی وه ئهم بومبا کوشنده یه م تی نه گری .
« هه ر کهس ئا گاداری مه سه له ی نیشتمانی بیت ، باسو که له
ئا گاداری یه کیش یی ، نه زانی که روشن بیریی ئینته رناشنال روشن
بیریی (نا) نه ته وه یی نی یه (روشن بیریی به یی وینه ی نه ته وه یی) ؛
ده م له روشن بیریه کی نا نه ته وه یی دان نه شی روشن بیریی یه که بی

نا رووسی، نا جوله کانه، نا پولونی، بهلکو روشن بیریی به کی
 روت، ئەم قسەیه پوچه، هیچ واتای تیانی به. بیرو باوه درری
 ئینتەرناشنال له رویه کی ورده وه ناتوانی نزیك بیه وه له چینی
 کریکار، کاتیک نه بی که بچیت بهرگی ئەو زمانه وه کریکار پیی
 ئەدوی وه به پیی ئەو باره ههست پیی کراوانه که نه ته وه که
 تیایانا ئەژی؛ چونکه پیویسته کریکار ههلو یستهی که مهتر خه می
 نه گری بهرام بهر به باری روشن بیریی نه ته وه پیی و گوررانی،
 چونکه به هوی ئەو وه، ته نیا به هوی ئەو وه، بی هیچی تر،
 ماوه له بهرده میا ئە کریته وه بو «روشن بیریی ئینتەرناشنال روشن
 بیریی ههوا خواهی دیمو کراسی و جولانه وهی جیهانی کریکاران».
 ئەم راستی بهش له سهرده می زور دۆره وه زانراوه، بهلام ئاغای
 ف. ا. خوی به تهواوی لی نهزان ئەکات ... ».

ئەمجا باش بیر لهم محاکمه یه بکه نه وه که بوندی به کان
 دهستیان درێژه تیایا، وه ههروه کو ئەبینین، نیازلی ئەو یه که ئەو
 دانراوه (موضوعه) مار کس یه پی برووخینن که من دام رشتوه.
 ئاشنای بوندیمان خوی واپیشان ئەدا که پهرمو نه وهی تهواوی
 به خویا ههیه، وه (مهسهله ی نیشتمانی ئەزانی) که چیی
 تیگه یشتنی یه (مفاهیم) بوروژوازی یه ساکاره کانمان بو ههله ئه ریژی
 وه وائەزانی ئەمانه راستی یه کن که (له سهرده می زور دۆره وه
 زانراون) راسته، روشن بیریی ئینتەرناشنال روشن بیریی نانه ته وه پی
 نی یه، ئەی خوشه ویستی بوندیم! وه هیچ کهسیک گومانی وای

نه بر دوه . وه هيچ كه سيك له روشن بيري ي روت نه دواوه ، چ پولوني ، چ جوله كانه ، چ رووسی ، چ هه زچي يه كي تربيت . له بهر ئه وه كه له ك چني وشه ي بوشت ، به روتي ته قه لايه كه بو لاداني سرنجي خوينده وار ، وه بو شاردنه وه ي ناوه روك له پشت چه ق چه قه ي بي سووده وه .

هه موو روشن بيري يه كي نه ته وه ي هه ندي گه وه هر (عنصر) ي تيايه ، با گه شه كر دويش نه بي (غير متطور) ، له روشن بيري ديمو كراسي و سوسياليزم . چونكه له هه موو نه ته وه يه كا «امه» جه مهوريكي ره نجه دهر ي چه وساو هه يه ، كه زروفي ژياني به نا چاري هه ندي بي و باوه ري ديمو كراتي و سوسياليسي ته هين ته كايه . به لام هه روه ها له هه موو نه ته وه يه كا ، روشن بيري يه كي بورژوازي هه يه (زور جار ئه كليريكي ئه بي و نو قوم بوو له كونه پرستي دا) ، ته نيا له وينه ي هه ندي گه وه هر (عنصر) دا دهر نا كه وي ، به لكو له وينه ي روشن بيري يه كي فه رمان ره وادا دهر ئه كه وي . له بهر ئه وه «روشن بيري نه ته وه ي» له رووي گشتي يه وه روشن بيري خاوه ن زه وي و زا ره كانه له گه ل بورژوازي . ئه م راستي يه بنه رتي يه ، كه به چاوي هار كسي يه كان پيشه مي «أولي» يه ، ئاشناي بوندي مان خستويه تيه پشت گوي وه له ناو قسه ريز كراوه كانيا نو قمي كرده ، واتا له روي راستي يه وه ئه و هيجي نه كرده له كو ير كردنه وه ي ئه م راستي يه به ولاوه له پيش چاوي خوينده وار . ئه مه له با تي ئه وه ي هيزي روونا كي بداته بهر

ئەو ھەلدیری چینیایەتی یە . کە لە جەھەر گەیی روشن بیری
نەتەوایەتی دا وەستاو ، وەھوێکانی روون بکاتەو . بەم رەنگە ئاشنای
بوندیمان ئاشکرا بو کە بورژوازی یەو بەرژەوێندی زور نازداری
لی ی ئەخوازی روشن بیری نەتەوێی ناچینیایەتی بلاو بکاتەو .

بەلام ئیمە ، لە کاتیک دروشم دائەنین کە « روشن بیری
ئیتەر ئاشنال روشن بیری کە لکەلەیی دیمو کراسی و جولانەوێ
کریکارانی جیھانی یە » ، ئەچین لە ھەموو روشن بیری یە
نەتەوێی یەکان پوختەیی ، بەزوتی ، گەوھەر دیمو کراسی و
سوشیالیزمی بەکانیان ئەگرین . ئەم پوختەیی بەتەواوی بو ئەو
ئەگەرین کە بەرھەلستی روشن بیری بورژوازی پی بکەین ،
بەرھەلستی شوقینیزمی بورژوازی پی بکەین لە ناو ھەموو
نەتەوێکانا . ھیچ دیمو کراتی یەک نی یە ، یان رەواتر ، ھیچ
ھار کسی یەک نی یە مل لاری بکات « لە وەک یەکی » لە زمانا ، یان
پی لە پیوێستی دەمەتەقی « مناظرە » نەنی بەزمانی شوینەزا لە گەل
بورژوازی شوینەزادا ، وە بە پیوێست نەزانی کە بیرو باوەرری
دژ بە بورژوازی و دینداری فروشەکان لە ناو جەماھیری فەلاح
پیتی بورژوازی شوینەزادا . ئەمانە راستی رەپورەوان و ساغ
بەو ھەن ، بەلام ئاشنای بوندیمان لە پشتیانەوێ شتیکی ئەشاریتەو
کە جیگای لی دوان و دەمقالە ، واتا : چونیەتی راستی مەسەلە .
بەلام چونیەتی مەسەلە ، ئەویش ئەو یە کە بزانی ئاخو
دروستە بو مار کسی یەکان دروشمی روشن بیری نەتەوێی بگرنە

باو د ش ، به جوریکي راسته خو ، یان نازاسته خو ، یان له سهریان
پیوېسته ، به یی سی و دو ، که به ره لستی بوستن له هه موو
زمانیکا به دروشمی ئینته نانشنالی کریکاران (له ریگای
خو گونجاندن « تکیف » وه) به یی و دانی هه موو تایبه تی به
شوینی و نه ته وه یی به کان (محلی و قومی) .

دروشمی « روشن بیریی نه ته وه یی » بایه خه که ی نه به ستر او ه
به به لین یان نیاز پاکیی ئه م یان ئه و روشن بیر وه که ئه م
دروشمه لی بداته وه به « واتای به کارهینانی بو بلاو کردنه وه ی
روشن بیریی ئینته نانشال » . چونکه ریبازی وال له بیر کردنه وه دا
هیچ نی به له ریبازیکی خو یی (ذاتی) و مثالانه به ول او ه . بایه خه
دروشمی روشن بیریی نه ته وه یی به ستر او ه به په یوه نندی به
بایه تی به کانه وه « موضوعی » له ناو نندی هه موو چینه کانی وولاتی
مه به ستر دا ، وه هی ناو نندی هه موو وولاتانی دنیا . وه روشن بیریی
نه ته وه یی بورژوازی راستی به کی رود او ه « قسه که م دوباره
ئه که مه وه که بورژوازی له هه موو شوینیک ناماده یه بوریکه و تن
له گهل خاوه ن ملک و پیاوانی دین » . رواله تی بنه رته تی له باری
ئیسنادا ئه وه یه که شو قینیتی تی کو شهرانه ی بورژوازی هوشی
کریکاران ده به نگ ئه کات ، وه که و جیان ئه کات وه ریزیان
ئه پرژینی به و نیاز ه که دارده سستی بورژوازی بتوانی تی یان خورری .
ئه مجا هر که سی بیه ویت خر مه تی پرولیتاریا بکات ، پیوېسته
له سهری ریزی کریکارانی هه موو نه ته وه کان کوکاته وه ، وه به یی

ماندوبون و دودلی دژ بوهستی بهرامهر به دهمار گیری بورژوازی ،
وه بهرامهر به دهمار گیری نهتهوهکائی خوی ، وه بهرامهر
به دهمار گیری نهتهوهکائی تر وه هر کس بیهویت پستی دروشمی
روشن یری نهتهوهیی بگری ، جیگای نهو کسه ناو نهتهوهچی به
پیتی بورژواکانه ، نهک ناو مار کسی بهکان .

وینده کی دهست لی خراوتان بویینمهوه : ناخو مار کسی
رووسی نهتوانی دروشمی روشن یری نهتهوهیی روس بگریته
باوهش ؟ هر گیز . چونکه نه کهر نههه بکات پیویسته به نهتهوهچی
بدریته نهههلم ، نهک به مار کسی . کهوایی له سهرمانه بجهنگین
بهرامهر به روشن یری روسی فهرمان رهوا ، روشن یری
بورژوازی و سهرهههکان ، له ههمان کاتاتی بکوشین بوپی گه یاندنی
نهو توهوانهی له جولانهوهی دیمو کراسی و کریکاری مانا رواون ،
وه گورراندنیان به گیانیکی ئینتهرناشنال و هاوسوینی به کی
چسپ له کهل کریکاری وولاتانی تر ، وه گوش کردنی ته نیا
بهه گیانه . وه له سهرمانه خهبات بکهین بهرامهر به خاوهه
ملکهکائی روس وه بهرامهر به بورژوازی له وولاتمانا ، وه بهرهههست
بوهستین وه بهرامهر به « روشن یری به کیان » به ناوی
ئینتهرناشنالیزمهوه . له سهرمانه خهبات بکهین بهرامهر به خو
گوررهکان (متکیفین) به پیی تایبه تیتی بههکائی بو-
ریشکیشچی بهکان و ستروقی بهکان ، نهک بچین دروشمی روشن
یری نهتهوهیی ههلبگیرین و چاوهه راوی بو بکهین .

ههروه ها نه توانين ههمان شت بليين له باره ي نهو
نه ته و مه شهو که له ژيرسته مو زورداري دايه که ليک زياتر له وه ي
نه ته وه کاني تر نه چيژن له مهش مده ستمان نه ته وه ي جوله که يه
دروشمي روشن بيري نه ته وه يي جوله که ، دروشمي که ه ي
خاخامه کان و بورژوازي يه کان ؛ ه ي دوژمنه کانمانه .

بهلام هه ندي شي تر هه يه له روشن بيري جوله که دا وه له
هه مو ميروي نه ته وه ي « جو » دا . له هه مو ده مليون و نيو
جوله که کاني دنيا ، که ميک له نيوه يان زياتر له گاليسي او له
روسيا دائه نيشن ، و اتا له دو وولاتي دوا که وتوي نيوه کيوي ،
به زور به سهر جوله که بانا سه پاندوه که ژياني ده سته يه کي
برادر اوي داخراو برين . نيوه که ي تري جوله که له دنياي
شارستاني دا نه ژي ، هم ژيانه ادخراوه يان به سهر نه سه پاوه ، له مه
به ئاشکرا ده رنه که وي که روشن بيري جوله که چهن ديار يه
به ناو نيشاني گه وره گه وره ي پيشکه وتويي په ره دار ، و اتا
به ئيمته راشنالي ، وه لايه نگيري نهو جولانه وه پيشکه وتويي يانه ي
که له ناوان « نسيه تي جوله که له جولانه وه ديمو کراس و
پروليتاري يه کانا له هه مو شوينيک له سهره وه يه - له روويه کي
گشتي به وه نسيه تي جوله که له گهل دانيشنوان - » .

له بهر نه وه هه ره که سي ، به جور يکي راسته وخو ، يان
تاراسته وخو ، دروشمي « روشن بيري » جوله که بگريته باوش ،
نهو که سه (هه ره نيک نياز پاک بيت) دوژمني پروليتاري يه ،

وه یاریه‌هری شتی کون و ئه‌و شتانه‌یه که شه‌قلی (طابعی)
 گوشه‌گیری له ناو جوله‌که‌دا رائه‌گرن ، ئه‌و کهسه‌هاوبه‌شی
 خاخامه‌کان و بورژوازی‌یه‌کانه ، به‌لام ئه‌و جوله‌کانه‌ی نه‌توبه‌وه له
 جورجوری ریکخراوه مارکسی‌یه ئینته‌رناشناله‌کانا له گهل
 کریکاره روسه‌کانو ئو کرانی‌یه‌کانو لیتوانی‌یه‌کانا ، هتد
 وه هاوبه‌شی نه‌که‌ن - به‌روسی بی و به‌جوله‌کانه - له‌داهینان
 (ابداع) ی روشن بیریی ئینته‌رناشنالدا بو جولانه‌وه‌ی چینی
 کریکار ، ئه‌ولن ، به‌پچه‌وانه‌وه ، وه چه‌واشه‌ی بانگی بونده‌کان
 بوجیا بونه‌وه ، له‌سه‌ر یاسا (تقالیده) هه‌ره‌باشه‌کانی جوله‌که‌یی
 ئه‌رون به‌تیکوشانی دژ به‌دروشمی روشن بیریی نه‌ته‌وه‌یی .

هه‌و‌نامه‌ی کتێب
 شو‌قینیتی‌ی بورژوازی و ئینته‌رناشنالیزمی پرولیتار یا دو
 دروشمی ته‌واو پچه‌وانه‌ی یه‌کترین ، هه‌ر گیز نا‌گونجی له‌گهل
 یه‌کتر بسازین . دو دروشمن که‌ دو ئوردو گای گه‌وره‌ی چینایه‌تی
 پیشان ئه‌ده‌ن له‌سه‌ر پاکی دنیای سه‌رمایه‌داری‌دا ، وه‌ له‌مه‌سه‌له‌ی
 نیشتمانی‌دا دو سیاست (به‌لکو دو بیروباوه‌ر) دهر‌ئه‌برن له
 باره‌ی دنیاوه . بوئدی‌یه‌کان له‌کاتیکا به‌ر‌گریی له‌دروشمی روشن
 بیریی نه‌ته‌وه‌یی نه‌که‌ن ، وه‌ له‌سه‌ری بنیات ئه‌نین ئه‌و ریبازه‌ی
 ناویان لی‌ناوه «سه‌ربه‌خویی روشن بیریی نه‌ته‌وه‌یی خوویی (ذاتی)»
 وه‌ هه‌موو به‌رنامه‌ کرداری‌یه‌کانیان بو‌جی‌به‌جی کردنی ئه‌م
 ریبازه ، له‌راستی‌دا ئه‌هینن دروشمی شو‌قینیتی‌ی بورژوازی
 نه‌کیشنه‌ناو ناوچه‌کانی کریکارانه‌وه .

۳- سامناکي تواندنه‌وی نه‌ته‌وه‌یی

مه‌سه‌له‌ی تواندنه‌وه‌ خوازی (تمثلیه *) ، واتا نه‌هیشته‌ی تاییه‌تیتی نه‌ته‌وه‌یی وه‌ گوررینی به‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کی تر ، ماوه‌ نه‌دا بیریکی رون پیکه‌وه‌ بنری له‌ باره‌ی دودلی‌یه‌کانی نه‌ته‌وایه‌تی‌یه‌وه‌ لای بوندی‌یه‌کان و روله‌کانی نه‌ته‌وه‌یان .

ئاغای لییمهن ، که‌ به‌ سه‌ر راستی (أمانت) به‌لگه‌کانی بوندی‌یه‌کان - یان ره‌واتر ، کارنامه‌کانیان (أسالییان) نه‌ گیریته‌وه‌ ، وادانه‌ی که‌ داوا کردنی به‌کیه‌تی و تیکهل بونی کریسکارانی هه‌موو نه‌ته‌وه‌کان ، له‌ سنووری‌یه‌ک ریک‌خراوی کریسکاری‌دا (لای سه‌روه‌ داوینی و تاره‌ که‌ بینه‌ که‌ له‌ «سیفیرنایا پراڤدا» دا بلاو کرایه‌وه‌) هیچ‌نی به‌جوریک نه‌بی له‌ «ئه‌فسانه‌ی تواندنه‌وه‌ کونده‌ که‌» .

ئاغای لییمهن له‌ باره‌ی کورته‌ی نه‌و و تاره‌وه‌ نه‌نوسی نه‌لی : «له‌ به‌ر نه‌وه‌ ، پیویسته‌ له‌ سه‌ر کریسکار ، نه‌ گهر لی‌ی پرسرا : تو له‌ چ نه‌ته‌وه‌یه‌کی ؟ - وه‌لام وابداته‌وه‌ ! من سوسیالیست - دیمو کراتم !» .

ئاشنای بوندی‌مان نه‌مه‌ به‌ هه‌ره‌ په‌رری زیره‌کی و قسه‌ نه‌سته‌قی نه‌زانی .

به‌لام به‌جوریکی ئیجگاری په‌چه‌ی له‌ روی خوی دامالی به‌هوی ئهم جوړه‌ نو کته‌ بازیه‌وه‌ ، به‌هوی نه‌وقیژه‌قیژه‌وه‌ که‌ له‌ باره‌ی «تواندنه‌وه‌ خوازی» یه‌وه‌ نه‌یکت ، نه‌و قیژه‌قیژه‌ی ئاراسته‌ی

دروشمی مار کس و دیمو کراسی ی ناهه نگداری نهکات ، نهوهش
 چونکه سهرمایه داری له گوررانه که یا دو ناراسته می میرویی له
 جولانه و هی نیشتمانی دا نه زانی : یه کهم بیداری ژبانی نیشتمانی یه
 و جولانه و هی نیشتمانی له کهل تیکوشانی دژ به زور داری
 نه ته و هی ، وه دروست کردنی دهوله تانی نه ته و هی . دوهم ، گورران
 به سهراهاتی جور جور په یوه ندی ناو ندی نه ته و ده کانه که هه تاییت
 رووله زیادی نه بی ، له کهل هه لگرتنی شوراکانی نه ته وایه تی ،
 وه دروست کردنی یه کیه تی یه کی سهرمایه داری جیهانی ،
 وه یه کیه تی ژبانی نابوری به جور یکی گشتی ، وه یه کیه تی
 سیاسی و زانستی ، هتد ...

هه و ناهه می کتبی
 هه و ناراسته که قانونی جیهانی (عالمی) ن بو
 سهرمایه داری .

یه کهم له سهره تای گورران دا فهران ره وایه ، دوهم
 ناو نیشانه بو سهرمایه داری که شه کردوی ریسکا گرتو
 به ره و گویزانه و بو کومه لایه تی سوسیا لیزم . بهرنامه ی
 مار کسی یه کان له مه سه له ی نیشتمانی دا هم دو ناراسته یه نه خا ته
 بهرچاوی بایه خ چونکه یه کهم جبار بهر گری نهکات له وه ک
 یه کی ناو ندی نه ته و ده کان و زمانه کان ، وه گونجاو نه بونی
 سهرشورر کردن بو هیچ جوړه نیفتیازیک له پینا وده (وه له مافی
 نه ته و ده کان بو بررینه و هی سهر نه نجامی خویان هه و ده ها ، وه نه مه له
 پاشترالی نه وین) . وه چونکه دوهم بهر گری له سهره تای

(مه‌ده ئی) ئیئنه‌رناشغال ئەکات یو نه‌به‌زانه تی ئە کوشیت بو
به‌ره‌ه‌لسبت بیونی ده‌رمان خوارد کردنی پرولیتاریا به‌ه‌زاری
ده‌مار گیریی بورژوازی، هه‌رچه‌ن ناسک و نه‌رم بیت .

لیرده‌دا ئەم پرسنیاوه‌ دیته‌ پیشاوه : ناشنای بوندی‌مان
مه‌به‌ستی چی به‌ دنیا هه‌ل ئەستیمیته‌ سه‌رپی له «تواندنه‌وه‌خوازی» ؟
دیاره‌ نه‌ی ئەتوانی لیرده‌دا قسه‌ له‌ کاروباری تیریی بکات به‌رامبه‌ر
به‌نه‌ته‌وه‌کان، له‌و ئیمتیازانه‌ که‌ تراوه‌ به‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ک له‌ نه‌ته‌وه‌کان،
چونکه‌ وشه‌ی «تواندنه‌وه‌خوازی» بو ئەم شوینه‌ به‌جی‌نی به‌
چونکه‌ هه‌موو مار کسی به‌کان، چ به‌ جووری تا که‌ هو چ وه‌ک
گشتیکی ره‌سمی، بیزاری‌یان ده‌ر بریوه‌، به‌ جووریکی ره‌پوره‌وان
وبی روپامانی وه‌بی لیل هیشتنه‌وه‌، به‌رامبه‌ر به‌هه‌موو تیریی و
زوریکی نه‌ته‌وه‌یی، یان جیاوازی له‌ مافه‌کان‌دا، هه‌رچه‌نیک
ورده‌با به‌تیش‌یی؛ دیسانه‌وه‌ چونکه‌ ئەم بیروباوه‌ری که‌ هه‌موو
مار کسی به‌کان پی‌ی لی‌ئەنین، به‌ ئەوپه‌رری رونی و ره‌وانی هاته‌وه‌
له‌و وتاره‌دا که‌ له‌ «سفیرنایا پراڤدا» دا بلاو کراوه‌ته‌وه‌ وه‌ ناشنای
بونیدی‌مان به‌ره‌خنه‌و پاچکاری هه‌لی کوتاوه‌ته‌ سه‌ری .

هه‌ر گیز، سه‌ر جار هه‌ر گیز له‌م مه‌یدانه‌دا ته‌قه‌لای پیچی
به‌ره‌وه‌ن و پی دزکی له‌وزه‌ به‌ده‌ره‌ . ئاغای لیمن بیزاریی ده‌ربری
له‌ «تواندنه‌وه‌خوازی»، به‌بی‌ئوه‌ی نیازی له‌م وشه‌یه‌ نه‌زورداری‌یی،
نه‌ جیاوازی، نه‌ ئیمتیازات . ئاخو هیچ شتیکی تری کرداری
راستی روژده‌ر له‌م بییری «تواندنه‌وه‌خوازی» به‌ دانسه‌مینی ئە گه‌ر

روت کرا له ههموو زورداری و له ههموو جیاوازی یهك ؟

بهلی ! به ههموو جهخت كړدنه وه یهك (تاكیديك) شتيك
نهمینی ، ناراسته میثرویی جیهانی سهرمایه داری نهمینی بهرو
روخاندنې شورا نده ته وه یی یهكان ، بهرو نه هیشتنې جیاوازی
نده وه یی بهرو تواند نه وه ی نده وه كان نهمه ناراسته یه كه له ههمو
دهسته سالیكا (عقد) له دهر كهوتن و جی گیر بونی خوی زیاد نهمه
وه یه كيك دروست نهمه كه له هوی بهره گرنگه كانی گویزانه وه ی
سهرمایه داری بو سوسیالیزم .

نهمه كهسه مار کسی ، تده نده دیمو كراتیش نی یه كه پی له
وهك یه كی نده ته وه كان و زمانه كان نانی وه بهر گری یان لی ناكات
وه هر كه سیکیش خدات نهمه كات بهر امیر بهر زور كړدن له
نده ته وه كان ، وه بهر امیر به ههمو ناوهك یه كی یهك له ناو
نده ته وه كانا . نهمه شتيكه گومان همل ناگری . بهلام هروها
شتيكه گومان همل ناگری نهمه ش كه نهمه مار کسی یه ساخته یه ش
كه توانې نهمه گریته مار کسی یهك له نده ته وه یه كی تر ، وه ناو انباری
نهمه كه به «تواندنه وه خوازی» نهمه یه له راستی دا هیچ نی یه جگه له
(روت) نده ته وه چی یه كی بی بایه خی ناشوتسك به ولاوه . نهمه
سهر پا کی بوندی یه كان نهمه چه وه سهرده شته ی نهم جوړه كه سانه
كهنا كهسی ههمو جوړه ریز لی نهمه كی ، هروها (وه كو
تاویکی تر نهمه بینین) نده ته وه چی یه سوسیالیسته نو كراتی یه گانیش
له وینه ی ناغای (یور کیفیچ) و (دوتسوف) و هاو به شه كانیان

بو تهوهی به جوریکي دهست لی خراو پیشان بدهین
که تی گیشتنی یه کانی (مفاهیمی) تهو نه تهوه چی یه بی بایمخه
ناسو ته سکا نه چ شفقلیکی (طابعیکی) کونه پورستانه ی پی وده ،
لای خواره وه سی جور له بهخشو که (معطیات) تههیننه وه .

هه ره توندو تیژی تهواننه ی زهوی دینه سه ری له
«تواندنه وه خوازی» ی مار کسی به روسه کانی خامن پیر و باوه ری
براست ، نه تهوه چی یه کانی جوله که ی روسیان به گشتی ،
وه بوندی یه کان به تاییه تی . که چی لهو بهخشو که یانه ی
که له سه ره وه ناو مان بردن ده رنه کهوی که له بنه ره تی (اصلی)
ده ملیون و نیو جوله که ی گشت دنیا ، نزیکه ی نیو ه یان له دنیای
شارستانی دا تهژی له زرو فیکا که «تواندنه وه» ی له ره تی هه ره
گه وره دا تیا جی به جی ته کری ، له کاتیکا جوله که ی روسیا و
غالیسیای کلولی ، ره تاوی ، له ماف بهش براوی ، پی شیلکر اوی
بوریشکی چیچه کان (روس و پولونی) ، له زرو فیکا تهژین تواندنه وه ی
ته ره تی هه ره بچو کا تیا جی به جی ته کری ، وه تاییه تیتی یه کانی
(خصائمی) تا که وتویی و بردراویی له هاوه ی هه ره فراوانا له
ناویانا گمشه تهکات ، ته نانته «ناوچه ی دانیشتنی زوره ملی»
هیاری کراوه سو جوله که ، بهلکو ته نانته له سه ره ریباری
بوریشکی چیچ بریاری «معدلات و نیسبه تی سه دی» یان بو دانراوه
له گهل هه ندی شتی سه ره ره ی تر .

تهو جوله کانه ی له دنیای شارستانی دا تهژین نه تهوه (نومه)

دروست ناکهن . له هینه کانی تر زور تر توانسته وه ، وه کو
کاوتسکی وباویر ئلین . ههروه ها جوله که دانیشه کانی روسیاو
غالیسیا نه توه دروست ناکهن ؛ چونکه لهم دو ولاته دا ناژین
داخی داخانم ، (نهک له بهر توانی خویان ، بهلکو به توانی
« بوریشکیچی » یه کان) ، به وینهی دهسته یه که نه بی داخراو
بر در او . نه مه نهو (را) یه جی گیریه که نهوانه ئیلین که میژوی
جوله که زور به دلنیاپی نهزانن وه کاره ساته کانی لای سهروه
نه خونه بهر چاوی بایه مخ .

نهم کاره ساتانه چی نه گه یه نن ؟ نهوه نه گه یه نن که نهوانه ی
ههروخیان ، که سی ترنا ، نه توانن دنیا ههلسینه سه ری له
« تواندنهوه خوازی » ، نهوانه نهو جوله که نهونه په رسته بی بایه مخ
ئاسوته سکاندن که نه یانهوی رهروه ی میژو بوپشته وه بگير نهوه ،
ناچاری بکهن ملی ری بگری ، نهک له ره ژیمی فهران رهوای
روسیا و غالیسیا وه بهروه ره ژیمی فهران رهوا له پاریس و له
نیویورک ، بهلکو به ئاراسته ی پیچه وانه .

ههر گیز هیچ دهنگیک نه بو بهر زیتمه وه له « تواندنهوه -
خوازی » له لایهن جوله که باشه کانه وه ، نهوانه ی میژوی دنیا
ریزی لی نان ، نهوانه ی رابه رانی پمشکه و تو یان پمشکه شی
مروژایه تی کرد له ریگای دیمو کراسی و سوسیالیزم دا . له
تواندنهوه خوازی بهرز نابیتمه وه قیره قیرزی شیتو شتیره کانی
« بالظین » ؛ جوله که نه بی

بهلام نغو نیسبه تهی به گشتی کاروباری توانده وهی
 نه ته وه کانی پیا نروا له رتهی سهرمایه داریی پیشکوه توی ئیستادان،
 نیمه نه توانین نریکه بیریکی له باره وه وهر گرین، نهوینه، بهو
 به خشوکانه (معطیات) که سهر بهر وه کردن بهو ولاته
 یدک گرتوه کانی نه مفریکای با کوز. هر له نوروپاوه ۳ ملیون و
 ۷۰۰ هزار کهسی تیژا، له سهر ده می ده سالا، له (۱۸۹۲) هوه
 هتا (۱۹۰۰)؛ وه (۷) ملیون و ۲۰۰ هزار کهس له ماوهی تو
 سالا، له (۱۹۰۱) هوه هتا (۱۹۰۹). وه له سهر ژمیری ۱۹۰۰
 ددر نه کهوی که ولاته یدک گرتوه کان ۱۰ ملیون بیگانهی تیاپوه
 ته نیا ویلایه تی نیویورک، که نه م سهر ژمیری دهر کرد، ئاوستریایی
 (نهمسایی) پتر له ۷۸۰۰۰ ژمیری، له گهل ۱۳۶۰۰۰ ئینگیلزی،
 ۲۰۰۰۰ فدرانسز، ۴۸۰۰۰۰ نه له مانی، ۳۷۰۰۰ هه ننگاری
 «مه جهری»، ۲۵۰۰۰ ئیرلانندی، ۱۸۲۰۰۰ ئیتالیایی، ۷۰۰۰۰
 پولونی، ۱۶۶۰۰۰ له روسیاوه «زور بهیان له جوله که»، ۴۳۰۰۰
 ئه سویچی، هتد، وهک ناشیسیکی لی هاتوه که جیاوازی یه کانی
 نه ته وهی ئه هاری. نه وهی له نیویورکیش رو نه دا له ره تیکی
 فراواناو بهرامیه کی زور له نه ته وه کان رو نه دا له هه موو
 شباریکی گه وه له هه موو ئاوه دانسی «حاضر» یه کی
 بیکاران دا

نغو که سهی له خه یال پلاوو گومرایی «اوهام واضایل» ی
 شو فینیتی دا نوقوم نه بوبی له م کرداره دا «عملیه»، واتا له

تواندندهوی نته وایه تی سهر مایه داری دا ، ههنگاو ییکی گزنگی
میژوی ئه بیینی بو پیشه وه ، که گوشه نشینی نته وه کان ناهیلی له
گوشه هه ره دوری دنیا دا ، به تایه تی له ولاته دوا که وتوه کانی
وهك روسیادا ، به وینه .

تهماشای روسیا وهلو یستهی روسه کان بکه ن بهرام بهر
به ئو کرانی یه کان . دلنیا یی له وهی که هه وو دیمو کراتیک ، یان
ره واتر ، هه وو مار کسی یهك ، به گهر می خه بات ئه کات بهرام بهر
بغزه بونکاری ئو کرانی یه کان و بهرام بهر به ژیری نانی سهر بهرزی
« کهرامهت » یان ، وه داوای وهك یه کی یان ئه کات له مافا له گهل
روس ، بهلام ئیمه تاوانباری ناپاکتی راسته وخو ئه بین بهرام بهر
به سوسیالیزم ، وه شوین که وتوی سیاستی که و جانه ئه بین
ته نانهت له باری سرنجی مشوره کانی « مهعاتی » نته وه یی بورژوازی
ئو کرانی یه کان خویشیان وه ، ئه گهر بیین گری ئه وه هاوسوینی و
په یوه ندی یه شل که یی که ئیستا هه یه له ناو پرولیتاریای
ئو کرانیا و پرولیتاریای روس دا له سنوری تاقه یهك دهوله تا .

ئاغای لیف یور کیچیچ ، که ئه ویش لاف لی ئه دا که
مار کسی یه « هه ژاز خوی مار کس ! » وینه یهك پیشان ئه دا له م
سیاسه ته که و جانه یه ، یور کیچیچ ئه نوی ئه لی : که سو کولوفسکی
« باسوک » وه « لوکاشیچیچ » (توتشایسکی) له سالی ۱۹۰۶ دا
دانیا ن به وه دا نو که پرولیتاریای ئو کرانیا به ته وای روسیتر وه
(کراوه بهروس) وه هیچ پمویستهی به وه نه ماوه ریکخزاوی

تاییه تی خوی هه بی . یور کیفیچ . قورقور اگه یان نه گری ، به بی
نهوهی تهقه لای پیشکش کردنی هیچ کاره ساتیک (واقعه) یهک
بداله باره ی گوهه ری مهسه لهوه ، به جوریکی هیستریایی
نه قیرینی - هه ره وه ده ستوره ی شو قینی یهک نهیکا که پایه ساختهو
ئاسوته سکو کونه په رست بی - نه لی نه م دان پیا نانه یان (سهلیه تی
نه تهوه بی) تیایه به گومانی نهوه ، دش کردنی تیایه له نه تهوایه تی
وه نه لی « نهوان ریزی هار کسی به گانی ئو کرانیان کهرت
کردوه » ، هتد . ئیتر یور کیفیچ ده ست نهکات به دان پیا نان
که که مایه تی به کنی کریکارانی ئو کرانیا « هوشیاری نه تهوه بی » یان
هه یه له سه رده می ئیستادا ، به پیچه وانده ی « نهوراپهرینی هوشیاری
نه تهوه بی نهوه که له ئو کرانی به گانا په یدابوه ، له کاتیکا زور به ی
کریکار « هیشتا له ژیر کارتیی کردنی روشن بیریی روسی دایه » .
ئیترا نشانای نه تهوه چی ی بی بایفخی ، ئاسوته سکا مان ده ست نهکا
به بانگ راکیشان که پیوستیمان (سه رنا گری به رویشتن له
پشت جه ما هیره وه ، به لکو به را به ری و شوین خستنی سه ر نه گری ،
به بهر چاو رون کردنه وهی سه ر نه گری له باره ی مشوره
نه تهوه بی به گانه وه) (کو قاری « ذرفین » ص ۸۹) .

هه موه نه م محاکمانه ی ئاغای یور کیفیچ بورژوازیانه یه
هه م به وینه (شکل) و هه م به به ره تیش (اساس) . به لام خوی
له بهر ره خنهدا نا گری ته نانه ت له باری سرنجی نه تهوه چی به
بورژوازی به گانه شه وه ، که هه ندیکیان فه زمانداری (خو کنی) خوی

(ذاتی) یان ئەوی بو ئو کرانیای وەك یەکی ی ئەواو لە گەل
 روسیادا ، هەندیکیشیان دەولەتییکی ئو کرانیی سەر بەخوی
 ئەواویان ئەوی ئەوەیش چونکە دوژمنەکانی ئارەزووی ئازادی
 خوازی ئو کرانییەکان هەر چینی خاوەن ملکەکانی روس و
 پولونییەکانن . ئەمجا کام هیزی کۆمەلایەتی یە کە ئەتوانی لەروی
 ئەم دوچینەدا خوی بگری و بەرگری یان بکات ؟ دەستەسالی یە کەمی
 سەددی بیستم وەلامیککی ئاشکر او دەست لیخراوی ئەم پرسیارە
 دایەووە . ئەم هیزە هەرچینی کریکارە کەچینی فەلاحی دیمو کرات
 بەشوین خویارائە کیشی . لەکاتی کائاغای بۆر کیقیچ هەلپە ئەکا بو کەرت
 کردنی ریزەکانی ئەم هیزە دیمو کراسی یە راستەقینە یە ، بەو بۆنە یەووە
 بۆزە بۆن کردنی ، کە هەر ئەمیشە ئەو هیزە ی سەر کەوتنی
 ئەبیتە هوی لەو زە دەرچونی زۆرداری نەتەووە یی ، دیارە ئەو
 ناپاکی تەنیا بەرامبەر بە بەرژەووەندیی دیمو کراسی ناکات ،
 بەلکو هەر وەها ناپاکی لە بەرژەووەندیی نیشتمانە کە ی خویشی
 ئەکات ، کە ئو کرانیایە . ئازادیی ئو کرانیا بەمەرجیک
 سەر ئەگری کە خەباتی پرولیتاریای روس و ئو کرانییەکان یەك
 بگری ؛ بەی ئەم یەك گرتنە بیسووە هەموو تەقەلاو قسە یەك .

بەلام مار کسی یەکان خویان نابەستەووە بە باری سرنجی
 نەتەووە چی یەتی پورژوازی یەووە . لەوە تی بەدەیان سالەووە دەر کەوتووە
 کە با کوری ولات ، واپسا ئو کرانیا ، لە باری ئابوری یەووە
 کوررانیکی بە سەردی ، لەو کوررانه گەلی گورج ترە کە بە سەر

گوشه‌کانی تری ولاتادیت ، بهمه له روسیاوه به ده هه‌زاران و
 به سهر هه‌زاران فه‌لاح و کریسکار. رائه کیشی بو کشتگاکانی
 (مزرعه‌کانی) سهرمایه‌داران و بو کانگاکان و بو شاره‌کان . ئالهم
 سنوره‌دا توانه‌وه‌ی پرولیتاریای روس و ئو کرانی کارساتیکی
 ناچاری به . وه گومان نی به که ئهم کارساته پیشکه وتوانه به .
 چونکه له شوینی موجیک «فه‌لاح» ی روسی و ئو کرانی
 بی‌تسه‌سکی ، روتینی ، له شوینی خو چه‌قیوی ، نوقوم له
 نه‌زانی یا ، سه‌ومایه‌دایینی دینیت ، پرولیتاریای بزوی گه‌روک
 دانه‌نی ، که زروفی ژیانه که‌ی ته‌نگه‌لانی ئاسوی نه‌ته‌وه‌ی
 روتی روسی و ئو کرانی ئه‌شکینی . بام وادابنیم که روژی له
 زوژان سنوریکی ده‌وله‌تی له‌ناوه‌ندی روسیا و ئو کرانیادا جیا
 ئه‌گریته‌وه ، له‌م باره‌شا دوباره ، توانه‌وه‌ی کریسکاری روس و
 ئو کرانی له گه‌ل به‌کتری ، گومان نی به هه‌ر شه‌قلیکی
 پیشکه وتوینی می‌ژویی وه ئه‌گری . هه‌ر به‌و جوړه‌ی توانه‌وه‌ی
 نه‌ته‌وه‌کان له ئه‌مه‌ریکا روئدات . هه‌تا روسیا و ئو کرانیا پتر له
 ئازادی به‌شداربن ، هه‌تا سهرمایه‌داری به‌گورجی و فراوانی به‌کی
 زیاتر گورزانی به‌سهر بیت ، ئه‌وه‌نده‌ باشتر کریسکار له هه‌موو
 نه‌ته‌وه‌کانه‌وه رائه کیشی ، له هه‌موو ناوچه‌کانی ده‌وله‌ت و له هه‌موو
 ده‌وله‌ته دراوسی‌کانه‌وه (به‌مه‌رجیک ئه‌گه‌ر ده‌وله‌تی روس دراوسی
 بی به‌ئو کرانیا) به‌ره‌و شاره‌کان و کانگاکان و کارخانه‌کان .
 له کاتیکا ئاغای لیف یور کیشیج به‌رژه‌وه‌ندی پرولیتاریای

ههردو نه ته وه له يه ك گرتن و ټيكله بون و توانه ودا نه خاته لاره،
 وه پارسه ننگ نه دا به مشوره كاني په كاني (مهمات آينه) نه ته وه
 ئو كراني، به مه ريگاي راسته قينه ي بورژوازي نه گري، ريگاي
 بورژوازي ي بابه خ، كورت بين، بېرته سك، چونكه نه ته وه چي په
 بورژوازي په كان، يور كيښي چي په كان و دوتسوقي په كان مار كسي په
 نساخته كاني ترش (مزعوم) به دوايانا به لين:

مشوره كاني نه ته وه ي له پيشا، نه مجا پروليتاري به لام
 نيمه نه لين: مشوره كاني پروليتاري له پيشا، چونكه هه رته نيا
 بهر ژه وندي ژياني و هه مېشه ي كريكار پيك ناهيني، هه رته نيا
 بهر ژه وندي مرو قايه تي پيك ناهيني، به لكو هه روه ها
 بهر ژه وندي ديمو كراسيش پيك ديني؛ له كاتيكا ئو كرانيا به ي
 ديمو كراسي هه ر گيز ناتواني بگات نه به فهرمانداري خوي
 نه به سهر به خوي.

له پاشانا لامان زور گرنگه كه له محاكمه ي يور كيښي دا
 كه پر پرده له ناياتي نه ته وه چيتي، نه م نايه وه ي ترش بخه ي نه
 بهر چاو. يور كيښي نه لي: كه مابه تي به كي كريكاره
 ئو كراني په كان هوشيار ي نه ته وه ي يان هه يه، له كاتيكا «زور به
 هېشتا له ژېر كرتي كردني روشن بيري روس دايه».

به لام بهر اوردي روشن بيري ئو كراني به گشتي له گهل
 روشن بيري روسي (ديسانه وه) به گشتي، به نېسبهت پروليتار يوه،
 ناپا كي نه به خشي بهر امبه ر به بهر ژه وندي پروليتار يا به وينه يه كي

ههروه چلکین ، له پي ناوی به رژه وه نديی نه ته وه چیتي بورژوازی دا ،
 وه ئیمه به هه موو نه ته وه چی به سوسیالیسته کان ئه لپین :
 که هه موو نه ته وه یه کی سه زده می (عصری) دو نه ته وه ی له
 ناوایه ، وه هه موو روشن پیری به کی نه ته وه یی دوروشن پیری
 تیایه . روشن پیری به کی روسی هه یه جوته له گهل ناوی
 بوریشکی شپو غوچکوف و ستروفه و هاو جوره کانیا ، هه روه ها
 روشن پیری به کی روسی هه یه جوته له گهل ناوی چیرنیشفسکی
 و بلیخانوف و هاو جوره کانیا . هه روه ها له ئو کرانیایش دوجوری
 و روشن پیری هه یه ، هه روه ها له ئه له مانیا ، له فهره نسه ،
 له ئینگلته ره ، وه لای جوله کاش ، هتد ... ئه گهر زور به ی
 کریکاره ئو کرانی به کان هیشتا له ژیر روشن پیری روسی دابن ،
 ئه موا ئیمه زور به دلنیا یی ئه زانین که بیروباوهره کانی جولانه وه ی
 دیمو کراسی روسی وه جولانه وه ی سوسیالیست - دیمو کراتی
 روسی بلانو کراوه و جی گیربوه شان به شانی بیروباوهری روشن
 پیری روسی ئه کلیروسی و بورژوازی . ئه مجا مار کسی ی
 ئو کرانیای به رامبه ر به روشن پیری دوه ئه جه نگی و ، به لام
 هه همیشه روشن پیری به که م له پایه ی به که م دا دانه تی و به کریکاره
 ئو کرانی به کان ئه لی : « هه چ توانستیک ریک بکه وی بولیک
 که یشتن و پیکه وه نوسان و یه ک گرتن له گهل کریکاری
 رووسی هوشیار داو له گهل ویره « ئه ده ب » و بیروباوهریا ، به بی
 مه رج له سه رمان پیوسته به هه موو هیزمان تونگ بیگرین

وه به کاری بینین وه ئه وه پهری سودی لی وه گرین . ئه مه شتیكه
به رژه وه ندیدی ژبانی جولانه وهی کریکارانی ئو کرانیش و روسیش
وه کویهك پیوستی پی هی هیه .

ئه مجا ئه گهر مار کسی به کی ئو کرانی له ریز که (نیار) ی
کینه ی سروشتی و هوای ته و او یا به رامبه ر به زورداره سته مکاره کانی
روس به ئه ندازه یهك روشت که بگاته راده ی له دل کرتنی
که مه کیکی زور کهم له کینه ، با له وینه ی ههستیکی بیزارشا
بیت ، به رامبه ر به روشن بیرینی پرولیتاریایی کریکارانی روس
وه کرداره پرولیتارییه کانیان ، ئه وانه م مار کسی به له ئه نجاما
ئه خلیسکیته ناو زلکوی ده مار گیرینی نه ته وه چیتی ی بورژوازییه وه .
ههروه ها مار کسیستی روسیش ئه خلیسکیته ناو زلکوی ده مار گیرینی
نه ته وه چیتی ی نهك ههرهی بورژوازی ، به لکو هی نوقوم بوی
کونه په رستی سه دره شه کانیس ، ئه گهر ، بویهك ترو که (لحظه)
چی به ، داخوازی وهك یه کی ی ناوه ندی ئو کرانی و روسی له بیر
دهرکا ، یان مافی ئو کرانی به کان له بیردهرکا بو دروست کردنی
دهوله تی سه ره خوی خویان .

وهه تا کریکارانی روسیا و ئو کرانیا له ناو چوارچیوه ی
تافه یهك دهوله تا برین ، له سهریان پیوسته پیکه وه ئیش بکهن
به یهك کرتن و تیکه له به یهك بونی ریکتراوی (تنظیمی) ی
ههره به یوه ست ، بو بهرگری کردن له روشن بیرینی جولانه وهی
پرولیتاریای هاو به شی ، یان ئیتته رناشنال ، وه ئه و په رری سنگ

فراوانی و ئاسان گری. پیشان بدن لهو شتانه دا که سه ره به زمانی
 پروپا گاندهن له کهل نه و ورده بابسه تهی لهم پروپا گاندا به دا
 بابه خیی شوینی روت، یان نه ته و به بی روتیان هه به. نه مه شتی که
 مار کسینزم به ناچاری نه بخوازی، وه هه پروپا گاندا به که نیازی
 جوی کردنه وهی کریکارانی نه ته و به که بی له کریکارانی
 نه ته و به کی تر، وه هه موو شالا و بردنیک بوسه «توانده خوازی» ی
 مار کستی، وه هه موو تهقه لایه که له کاروباری پرولیتاریادا بو
 به ره هلسه کردنی روشن بیریی نه ته و به که به کشتی له کهل روشن
 بیریی نه ته و به کی تر که به تیگه یشتو دائه نری، هتد ..

نه مانه هه موو جور بکن له ده مار گیریی نه ته و به بی بورژوازی،
 که به کرا چونیان، بی دروغو بی به زه بیو بی نه رمی،
 پیوستی ته و اوه.

٤- «سه ره به خویی روشن بیریی نه ته و به بی خویی»

دروشمی «روشن بیریی نه و به بی» له بهرچاوی مار کستی به کان
 بابه خییکی ئیجگار زور هه له کهل نه گری، نه که هه له بهر نه و به
 سنور دائه نی بو هه موو ناوه رو کی بیرو باوه زری ناو پروپا گانده مانو
 هه موو هه لسوررانی هاندانمان له مه سه له ی نیشتمانی دا به پیچه وانه ی
 پروپا گاندا ی بورژوازی به وه، به لکو دیسانه وه له بهر نه و به که
 چونکه بهر نامه ی سه ره به خویی روشن بیریی خویی ناو لی تراو
 (مزعوم) به هه موو قورسای به وه له نگیزی له سه ره ئه م دروشمه به.
 به لام خه وش ی گه وه هری (عیبی جوهری)، وه سه ره تایی

(مه بده ئی) لهم بهرنامه بهر دا ئه وه به که ته قه لائدا بو به جی هینانی
 ده مار گیریی نه ته وه بی له رواله تی هدره نهرم و ههره زوری ته و اوو ،
 ههره بهر داریشیا . مورک و مایه ی ئهم بهرنامه به ئه مه به : هه موو
 هاو نیشتمانیک لهم نه ته وه یان ئه و ، وه ههر نه ته وه به کیش
 که کشتی به کی حقو قی دروست بکات ، مافی به دهسته باجی زوره ملی
 له سه ر ئه نداهه کانی دابنیت ، وه پار له مانی نه ته وه بی خوی
 دامه زرینی ، وه له روله کانی « ئه میندارانی دهوله تی » (وه زیران)
 دابنی .

ئهم جو ره بیر کرد نه وه به له مه سه له ی نیشتمانی دا له
 بیر کرد نه وه ی پرودون ئه چی له ره ژیمی سه رمایه داری دا . چونکه
 پرودون دا وای هه ل نه کرتنی سه رمایه داری ئه کاله کهل به ره می
 بازرگانی (بضاعی) که بناغه به تی ، بدلکو ئه به وی ئه م بناغه به
 پاک بکریته وه له خه وش و فاته وای ، له که ردو سه رباره کانی ،
 له ده ستکاری و خراپ به کارهینانه کانی ، هتد ... وه دا وای
 هه ل نه کرتنی کو رری نه وه و نرخ ی کو رری نه وه (تبادلو قیمه ی
 تبادلیه) ئه کات ، وه ئه لی : به پیچه وانده وه « به رهنگی ره وایی
 (شرعی) لی نیشاندنی » ئهم نرخه ، وه گیرانی به کشتی و به ره لالا
 (مطلق) و ، پرز له دادو ، پاریزرا و له کو رران و ته نکوچه له مه و
 خراپ به کارهینان .

ئهمجا ههروه کو پرودون پیتی بوژوا به که و تی بینی به که ی
 (نظریه که ی) له کو رری نه وه و به ره می بازرگانی شتیکی

بی مهرج (مطلق) و دیاری به کی (تحفه به کی) نایاب دروست
 ئەکا ، ههروهاتییینی «سهر به خویی روشن بیریی نه تهوه بی
 خویی» و بهرنامه کهشی شه قلی پیتی بورژوای له رونیشتهوه ،
 وه ده مارگیری نه تهوه بی بورژوازی ئەگهیه نیته پایه یشتیکی
 بی مهرج و دیاری به کی نایاب ، وه پاکی ئەکاتهوه له تیزی و له
 ستم و له زور داری و ، هتد ...

بهلام مار کیسزم له گهل ده مارگیری نه تهوه بی
 ریک ناکهوی ، هه رچهنیک داد بهروه ربی و ، رون بی و ، نه رم و
 شارستانی بی . به لکو ئەو ده مارگیری نه تهوه بی و هه مو و
 ده مارگیری به ک ئەگور ریتهوه به ئینته رناشنالیزم ، به تیکهل بونی
 (اندماجی) هه مو و نه تهوه کان له یه کیه تی به کی هه ره بهرزا که له
 بهرچاومانا ئەگورری و گه شه ئەکات ، هه رچهن ریگایه کی
 ئاسنی تازه ئەکرتهوه ، وه تروستیکی تازه بنیات ئەنری ،
 وه کومه لیکی کرپکاری تازه دئه مه زری (به جوریک
 که به ههلسوررانی ئابوری و ، له پاشانا به بیرو باوهرو به ئاره زوه
 کانیشی جیهانی بیت) .

به لی ، سه ره تای (مه بده ئی) نه ته وایه تی له کومه لایه تی
 بورژوازی دا کاریکی ناچاری به به پی ی میرو . مار کسی به ک
 به ره پوره وانی پی له ره و ابونی (شرعی بونی) میرویی جولانه وه ی
 نه ته وه بی به کان ئەنی ، بهلام ، بو ئەوه ی ئەم پی لی نانه نه گورری
 به فهررلی نانی (تمجیدی) ده مارگیری نه تهوه بی ، پیویسته زور به

بهوردی تهرخان بکری بوئه و پیشکه و تویی به که لهم جولانه واندا
ههیه ، ئه گینه ئه بیته هوی کویر کردنه و هوی هوشیاری پرولیتاری
به هوشمندی (عقلیه) ی بورژوازی .

هوشیار کردنه و هوی جهماهیر له تهوه زهلی ده ره به کی
فرمانیکی پیشکه و توانهیه ، ههروه ها خهباتی دژ به سته مکاری
نه تهوه پیش ، ههروه ها خهباتیش بو ده ستلانی گهل ، بوده ستلانی
نه تهوه ، ئالیه دایه که پیویستی بی مهرج (مطلق) ئه که ویته
سهرشانی مار کسی به کان بو بهر گری کردن له گیانی دیمو کراسی
بهروالهتی هه ره به هیزو بهیه که و تن و جوش خواردنی هه ره
به هیزیه وه ، له هه موو گوشه و رویه کی مه سه له ی نیشتمانی دا
ئه مه مشوریکی (مهمه یه کی) سه لبی به به تایبه تی - چونکه
پرولیتاریا ، له پشت گرتنی که لکه له ی (نزعه ی) نه ته وایه تی دا ،
له مه دورتر ناتوانی بروا ، چونکه ، له مه دورتر ، ههلسوررانی
« ئیجابی » بورژوازی ده ست پی ئه کا بو به هیز کردنی ده مار گیری
نه ته وویی .

له سهر پرولیتاریا پیویسته که هه رچی نیله ی ده ره به کی
ههیه لای بهری ، وه هه موو سته مکاری نه ته وویی هه لگری ،
وه هه موو ئه و ئیمتیا زانه ی نه ته ویه که له نه ته وه کان ، یان زمانیک
له زمانه کان ههیه تی ؛ ئه مه پیویستی بی مهرجی سهرشانی
پرولیتاریه به پی ی ئه و سیفه ته ی که هیزی دیمو کراسی به ،
چونکه بهرزه و نه دی خهباتی چینایه تی ی بی مهرجی پرولیتاریا

وهها ئه خوازی ، له بهر ئه وه که له ناوابونی دوژمنایه تی و
 بهر بهر کانی نه ته وایه تی ئه م خه با ته دائه پوشی و ئه یخاته دوا وه
 به لام یاریه دانی که لکه له ی نه ته وایه تی بورژوازی ، دور تر له م
 سنوره که به سرنجی ورد دانرا وه وه له چوار چیه وه کی میژوی
 نیشانه دیار داهاتوه ، ناپا کی ئه که به نی له پرولیتاریا ، وه وه ستان
 له ته نیشتی بورژوازی به وه . لیره دا هیلپکی جوی که ره وه هیه
 که زور جار ئیجگار ورده و سوسیالیسته نه ته وه چی به کانی بوندی و
 ئو کرانی به ته وای له بیر دهر ئه که ن .

به لی ، پیویسته خه بات بکری دژ به هه موو نیلیکی
 نه ته وه یی ، ئه مه کاریکه گومان هه ل ناگری . به لام ئه وه ش
 گومان هه ل ناگری که خه بات له پیناوی گورران (تطور) ی
 نه ته وه یی دا ، له ریگای « روشن بیرینی نه ته وه یی » دا له روویه کی
 گشتی به وه ، کاریکه هه ر گیز له کایه دانی به . گورران ئه بوری به کانی
 کومه لایه تی سه رمایه داری له هه موو دنیا دا وینه مان نیشان
 ئه دا له و جولانه وه نیشتمانی یانه که گورران یکی ئه وه تو
 نه گورران ، وه وینه له دروست بونی نه ته وه یی که وه ره له ریگای
 تیکه ل بونی ژماره یه که له نه ته وه یی چو که کانه وه له که ل یه کتر ،
 یان له سه ر حسابی یه کتری ، وه وینه له توانه وه یی نه ته وه یان .
 ئه مجا سه ره تای (مه بده ئی) ده مار گیری نه ته وه یی بورژوازی
 بریتی یه له گوررانی نه ته وه یی له روی گشتی به وه که ئه و
 کلا گر تنه ی لی پهیدا بو که نیشانه ی به که لکه له ی نه ته وایه تی

بورژوازی یهوه ههیه ، وه بوبه هوی تهقینهوهی ئهو دوژمنایه تی یه
 نه تهوهیی یانهی نه برانهوهیان ههیه و نه چاره سهری به لام
 پرولیتاریا ، ناچی بهر گری له گوررانی نه تهوهیی هه موو نه تهوهیه که
 (أمه) به جیابکت ، به لکو جه ماهیر وریا نه کاتهوه لهم جوړه
 خه یال پلاوه ، وه شان ئه داته بهر بهر گری له سهربهستی هه ره
 تهواوی گوررانی په یوه ندی یه کانی سهرمایه داری ، وه پیروز بایی
 له هه موو جوړه توانه وهیه کی نه تهوهیی ئه کات ، ئهو توانه وه نه بی
 که به زور ئه کری ، وه ئه وهی که له نگه ری له سهر ئیمتیا زات بهنده .

سهربه خویی روشن بیریی نه تهوهیی خویی ، بنه رته تی بیر و
 ناوه رو کیشی وه کو لای خواره وه نرخیان ده رته خهن : تاییه تی
 کردنی ده مار گیری نه تهوهیی بو سنو ریکی داد پهروه رانهی
 دائراو ، وه پوشینی ده مار گیری نه تهوهیی به « سیفه تی ره وایی
 (شرعیه) » ، وه جوی کردنه وهی نه تهوه کان له یه کتری به شورای
 سهختی هه می شهیی ، به هوی ده ز گایه کی تاییه تی یه وه اده ز گاکانی
 دهوله تی . ئهم بیره سه رتاپا بیریکی بورژوازی یه ، وه به بی مه رچ
 چه وتو هه لیه . پرولیتاریا ناتوانی دان بنی به هیچ تاییه تی
 کردنیکا بو ده مار گیری نه تهوهیی ؛ به لکو به پمچه وانسه وه
 پشتگیری هه موو شتیک ئه کا که جیاوازی یه کانی نه تهوهیی له ناو
 هه لگری ، وه شورا نه تهوهیی یه کان برروخینی ، وه په یوه نندی
 ناوه ندی نه تهوه کان والی بکت روژ به روژ کریکانیان توند تر بیت ،
 وه هه رچی بی به هوی تیکهل بونی نه تهوه کان . وه هه موو

کرده ویه کی پیچه وانیهی ئه مه راوهستان ئه گه یه نی له ته نشت
ئاسوته سکی نه ته ویهی کونه په رستانه وه .

له کاتیکا سوسیالیسته دیمو کراته نه مسه یی به کان له
گونگریسی ۱۸۹۹ یانا له «برون» له پروژهی سه ره بخویی روشن
بیری نه ته ویهی خویی دوان ، له باری سرنجی تی بینی (نظریه) وه ،
باهه خیانه هر هیچ نه دا (یان زور که میان دا) به نرخی ئه مه
پروژه یه . ئیمه هر به نیازی که لك به خشین و ئاگادار کردن
پیشان ئه دین که ته نانهت دوه به لگه ش خرایه رو بو دوزمنایه تی
ئه مه پروژه یه . وه کو وتیان ، یه که مه ، ئه مه ئه بیته هوی به هیز بونی
که لکه لهی ئه کلیریکی ، دوه مه ، « ئه بیته هوی نه مر کردنی
شوقینیزم وه بلاو کردنه ویهی له ناو هه موو تیره یه کی (طائفه یه کی)
بچوکاو له ناو هه موو کومه لیککی بچوکا » (لا ۹۲ له محضره کانی
گونگریسی (برون) به زمانی ئه له مانی . ئه مه محضرانه کران
به روسی و بلاو کرانه وه له لایهن پارتی نه ته ویهی جوله که وه
که ناو ئه بری به پارتی کریکارانی جوله که ی سوسیالیست « ۴ ») .

ریگای گومان له وه دانی یه که « روشن بیری نه ته ویهی »
به واتای دهربرینه ئاسایی یه که ی (التعبير العادی) ، واتا
قوتابخانه ، وهتد . ئه مرو له ژیر چنگه و ده ستلاتی ئه کلیریکی-
یه کان و شوقینیزمه بورژوازی به کانا یه له هه مو ناوچه یه کی دنیا دا .
بوندی به کان ، له ماده ی بهر گری یانا له « روشن بیری نه ته ویهی »
خویی ، که ئه لین له کاتی دروست بونی نه ته ویهی کان دا خه باتی

چینایه تی له ناو ئهم نه ته وه یاندا په تی یه له هه موو بایه خیکي
 ئاوه کی (اعتبارات غریبه) ، ئهم قسه یان روت له سه فسه ته یه کی
 ئاشکرای گالته پی کراو زیاتر نی یه . له هه موو کومه لایه تی یه کی
 سه رمایه داری دا خه باتی چینایه تی راست له پیش هه موشتا له مهیدانی
 ئابوری و سیاسی دا ده ست پی ئه کا . جوی کردنه وه ی مهیدانی
 قوتا بخانه له مهیدانی ئابوری و سیاسی ، له راستی دا یو توپیزمی
 که وجانه یه ، چونکه جوی کردنه وه ی قوتا بخانه (ههروه ها
 « روشن بیری » به تیکرایی) له ئابوری و سیاست له وزه به ده ره
 وه چونکه ژیا نی ئابوری و سیاسی له وولاته کانی سه رمایه داری دا ،
 هه ر خویه تی که له هه موو ده میکا زور ئه خاته کار بو رو خاندنی
 شورا نه ته وه یی به پروپوچ (سخیف) و رزبوه کان که ده میکه
 سه رده میان تی په رریوه ، وه بو به ره وه ا کردنی خه یال پلاوو پیرو
 باوه رره چه وته کان ، ؛ له کاتیکا که جیا کردنه وه ی هه لسوررانی
 (نشاطی) قوتا بخانه ، هتد . ، له باریا یه که به ته واوی که لکه له ی
 ئه کلیریک ی « روت » وه هی شو قینیزمی بورژوازیی « روت »
 بیاریزی ، وه تیریی هه ردو کیان زیاترو سامیان زورتر بکات .

ئاشکرایه که سه رمایه داره کانی گهل و نه ته وه جیا وازه کان
 له سه ریه ک میز دائه نیشن وه هاو به شی له کومپانی به هاو پیشکی یه
 کانا ئه کهن ، وه تیکهل بونیک ی ته واو له گهل یه کتری تیکهل
 ئه بن . له کارخانه کانیش ، کریکارانی گهل و نه ته وه جیا وازه کان
 شان به شانی یه ک پیکه وه ئیش ئه کهن . وه له هه موو کارو باریکی

جدیدی و قولی راستا دهسته کاری (تکمل) و کو بونهوه به پپی چین
 ئه بی ، نهك نه تهوه . ئه مجا ئه ر گدر قسه بدهین بو جیا بونهوهی
 ههلسوررانی قوتا بخانه (نشاط مدرسی) و شتی تری و له دهسه لاتی
 دهوله تی وه دانانی له ژیر دهسته لاتی نه تهوه کان دا ، بهمه هه ر وهك
 به تهواوی تهقه لا بدهین وایه بو جیا کردنهوه له ئابوری یهك
 که نه تهوه کان ئه تویی نه تهوه له گهل یه کتر تیکه لایان ئه کات ،
 مهیدانی بیر زورتر له هه موو مهیدانه کانی تری ژبانی کومه لایه تی ،
 ئه گه ر ئهم واته یه دروست بی ، ئه و مهیدانه یه که له مهیدانه کانی
 تر له بارتره بو ده لاندنی (تسری) روشن بیریی نه تهوه یی «روت»
 یان بو خسته کاری شو قینیزمو که لکه له ی ئه کلیریکی له په ریزی
 (حقلی) نه تهوه یی دا .

پروژه ی سه ره خویی خویی «نانا وچه پی : غیر اقیلمی» (واتا
 نه به ستر او ه به و زهوی یه وه که ئهم گه لو نه تهوه یان ئه وی
 تیا دانه نیشی) یان «روشن بیریی نه تهوه یی» هیچ نابه خشی ، له
 کانی خسته کاری کرداری دا ، تاقه یهك بابته نه بی : بهش کردنی
 کاروباری قوتا بخانه به پپی نه تهوه کان واتا دروست کردنی تیره
 نه تهوه ی جیا جیا له کاروباری قوتا بخانه دا . ته نیا ئهم گه وه ره
 کرداری به (جوهری فعلی) بهرونی بینینه بهر چار که به و نامه
 به ناوبانگه که ی بوندی یه کان گرتویه تیه خو ، بهسه بو ئه وه ی
 تی بگه یین که چ شه قلیکی کونه په رستانه ی پیوه یه ، ته نانه ت له باری
 سرنجی دیمو کراسی یه وه ، سه ره رای باری سرنجی خه باتی پرولیتاریا

له پیناوی سوسیالیزم دا .

تاقه یهك وینهو تاقه یهك پروژہ بو «رهنگ كردنی» کاروباری
قوتابخانه به «شه قلی نه ته وه بی» به ناشکرا پیشان ئه دن که
گه وه هری کار کامه یه . له هه موو روا له تیکی ژيانا له وولاته
یهك گرتوه کانی ئه مه ریکدا ، هیشتا خه لك وولاته که ئه کهن
به دو به شه وه : وولاته کانی باکور ، وولاته کانی جهنوب . یه که میان
به هه موو یاسا (تقالیده) گه وره کانی وه له ئازادیخوازی و خه بات
کردنیا بهرامبهر به خاوهن به نده کان (ارقاء) ، دوه میان به هه موو
یاسای به نده داری و زهنگی (رهش) ئازاردانو ، به هه موو گلور-
بونه وه ی گشتی ئابوری و نزم بونه وه ی روشن بیریی (نیسبه تی
نه خوینده وار له ناو زهنگی دا سده ی ۴۴ ، له ناوسپی دا سده ی
«۶») ، هتد ...

له وولاته کانی باکور زهنگی به کان له کهل سپی به کان ئه چنه
یهك قوتابخانه وه . به لام له جهنوب ، قوتابخانه ی تایبه تی دانراوه
بوزهنگی به کان - «نه ته وه بی» یان ره کهزی پی ئه لین ، ئارموزوتانه-
وه وام دیته بهرچاو که ئه مه تاقه وینه ی «رهنگ كردن» ی
قوتابخانه یه به «شه قلی نه ته وه بی» له روداوی کرداری دا .

له ئه وروپای روژه لاتیش هه بونی وولاتیک که ده ست
هه لبه ستی وه کو (داوا) ی بیلوسی (۵) تیا بکریت ، کاری رهنگ
بونه ؛ وه به هوی کرده وه ی بوریشکیه چی به کانه وه جوله که
دهردیکی تیا ئه چیژن خراپتره له باری زهنگی به کان . له م وولاته دا

لهم دوايي به دا ومزارهت پروژيه كي دانا بو (رهنگ كړدني
 قوتا بخانه ي جوله كه به شغلي نه ته وي). به لام مايه ي
 به ختيازي به كه نه بينن نه يوتوپيزمه كونه په رستانه هر كيز
 سهرنا كړي ، هر وه كو سهرنا كړي يوتوپيزمي نه و پيتي بورژوا
 نه مسه يي يانه ش كه بي هيو بون له هينانه دي ديمو كراسي ي
 راسته قينه ، وه له وستاندنې نا كو كي ي نه ته وه كاري ، له بهر نه وه
 چون چوارچيو به كي ته سكيان داهينا بو نه ته وه كان ، وه له رته تي
 كاروباري قوتا بخانه دا به كاريان هينا ، تا له كاتي دابه ش كړدني
 قوتا بخانه كانا (نه ته وه كان) له ناو خويانا نه كه ونه بهر به ره كاني.
 بهم جوړه يوتوپيزمه كه يان به «مور كي ره وايي : الصفة الشرعية»
 خوي پوشي بو نه وه ي كيشه يه كي بي بررانه وه بهر پاكات له
 ناو ندي نه «روشن بيري نه ته وي» و نه و تير يانا .

له وولاتي نه مسه دروشمي سهر به خويي روشن بيري
 نه ته وي ، به جوړي كي ده ست ليخوا ، هر وه ك سه مهره «بدعه»
 يه كي نه ده بي ي روت مايه وه ، سوسياليسته ديمو كراته كاني نه مسه
 خوشيان به چاوي راسته قينه ته ماشايان نه كړد بو . به لام له روسيا ،
 نه دروشمه ، به پيچه وانوه ، له بهرنامه ي هه موو پارتي به
 بورژوازي به جوله كه كانا دانراو ، له گهل هي هه ندي ده سته ي
 پيتي بورژواي هه له په رست له جيا جياي نه ته وه كان به وينه ، وه ك
 بوندي به كان و ، داوا كه ره كاني پاك تاو كړدن (تصفيه) (٦) له
 قافقاسياو ، نه نجومه ني گشتي ي پارتي به نه ته وه چي يه كاني روسيا ،

له وانهی خاوهن ئاراستهی « گهلی » ی چهپین . (له ره تی قسه دا
 ئه لین : که ئهم ئه نجومه نه گشتی یه له سالی ۱۹۰۷ دا به ستر .
 سوسیالیسته شورشی یه کانی روس (۷) له گهل سوسیالیسته
 نیشتمانی یه کانی پولونیا (۸) ملیچی (استنکاف) یان کرد
 له دهنگ دان بو برریاره کانی ئه نجومه نه . وه ملیچی ریبازی که
 (طریقه) سوسیالیسته شورشی یه کان و سوسیالیسته نیشتمانی یه
 پولونی یه کان (۸) دهستیکیان هیه تیایا له کاتی لی دوانی مه سه له
 سه ره تای یه گرنگه کان دا له بهرنامه ی نه ته وه یی !)

هر له نه مه سه بو له روی راسته قینه وه که (ئوتوبایهر) ی
 پسپوری تی یینی « سه ره به خویی روشن بیریی نه ته وه یی خویی » له
 کتیه که ی به شیکی ته وای ته رخا ن کرد بو ساغ کرد نه وه ی
 ئه وه که جوله که کان هر گیز له وزه یانانی یه ئهم بهرنامه یه دانین ،
 له کاتیکا که له روسیا هه موو پارتی یه بورژوازی یه کانی جوله که
 له باوهشیان گرتبو ، که یه کیکیان بوندبو ، ئه و پارتی یه ی
 ئالای روپامالی و ته سبیحاتی بو هه لگرتبو (※) . ئه مه چی ئه که یه نیت ؟

(※) ئاشکرایه که بوندی یه کان زورجار به و په رری وره وه
 (حمیه) بهر هه لستی هه موو پارتی یه بورژوازی یه کانی جوله که
 ئه وه ستن ئه گهر پر رکیشی ی له باوهش گرتنی دروشمی
 « سه ره به خویی روشن بیریی نه ته وه یی خویی » بکه ن . ئهم کاره
 به رونی یه کی ئیجگار زور رولی راسته قینه ی بوندی یه کان
 ده ره ئه خا . له کاتیکا ئاغای ماینن ، بوندی ، ته وه لای دا

ئەھو ئەگەيەنیت کە میژو ، بە ھوی ئەو سیاسەتەو
 کە دەولەتیکى تر وەر یگرتو ، ھەرچی پوچی و گومرایی
 بەرھەلستە کەى (ئینکارە کەى) دوبارە بکاتەو لە گوڤاری
 «لوتش» دا ، ئاغای سکوپ لی راپەرری (بنواررە گوڤاری
 بروسفیشینیە ، ژمارە ۳) وە بە تەواوی پەردەى لە رو ھەلمالی -
 بەلام لە کاتیکا ئاغای لیف یور کیڤیچ لە گوڤاری (درافین) دا
 (سال ۱۹۱۳ ، ژمارە ۷-۸ ، لاپەرە ۹۲) بەندى لای
 خوارەو لە وتاری سکوپ وەرئەگرى لە گوڤاری
 (بروسفیشینیە) وە (ژمارە ۳ لا ۷۸) : « بوندی یەکان لەسەر دەمیکی
 دورەو ، لە گەل ھەموو پارتی و دەستەکاری یەکانی (کتل) جولە کە ،
 داواى سەر بەخویی روشن بیریی نەتەوویی خویی » ئە کەن ، ئەچی
 ئەم بەندە ئەشیوینی وە وشەى (بوندی یەکانى) لی ھەل ئەگرى
 وە دەستە وشەى « سەر بەخویی روشن بیریی نەتەوویی » ئە گورری
 بە جوتە وشەى « مافەکانى نەتەوویی » ، ئەمجا ئیمە ھەرشان
 ھەلتەکاندنمان بو ئەمینیتەو !! دیارە ئاغای لیف یور کیڤیچ ھەر
 نەتەو چى یە کى دەماردار (متعصب) نى یە ، ھەر نەزانیکى نوقمى
 نەزانی نى یە لە دیبەرى جولانەوکانى سوسیالیست - دیمو کراتو
 بەرنامە کەیا ، بەلکو ھەر وەھا نیشانەداریشە لە دەستکاری و
 تزویری بەلگە ھینا نەو شەبو بەرژەو نەدی بوندی یەکان . بەم
 رەنگە وادیارە کە کاروبار بە پى دابخواز نارروا بو بوندی و
 بو یور کیڤیجى یەکان .

ههيه له تی بینهی (باویر) دا هه مووی ریسوا کرد ، هه رو دک
بر نیشتینی یه کانی (۹) روسیشی ریسوا کرد (وهك سترو فو وتوغان-
بارا نو فسکی و برو بایفو هاو به شه کانیان) ، به گواستنه وهی
کو تو پرریان له مار کسین مه وه بو لیبرالیزم ، ناو ورو کی بیریی
راسته قینهی بر نشتینی ئه له مانی .

نه سوسیالیسته دیمو کرا ته نه مسه یی یه کان ، نه سوسیالیسته
دیمو کرا ته کانی روس داخوازیی سه ره خوویی « روشن بیریی »
خوویی یان له باو هه نه گرتوه له بهرنامه کانیانا . به لام پارتیی
بورژوازی یه کانی جوله که ی وولاتیکی پاشکه وتوتر ، وه گهلک
لهو ده ستانه ی پیتی بورژوا که لافی سوسیالیستی لی ئه دن ، ئه م
داخوازی یه یان له باو هه گرت بو ئه وهی ، به جوریکی ناو ئاخنی
نه رم ، له ناوچه کریکاری یه کانا بیره کانی که لکه له ی نه ته وایه تی
بورژوازی بلاو بکه نه وه . وه ئه م راستی یه له ره تی خو یایی پیویسته
بو له سه ره رو یشتن « تعلیق » .

له جی یهك که ناچار بوین بو قسه کردن له بهرنامه ی
نه مسه یی یه کان له بهرنامه ی نیشتمانی دا ، چاره ش نی یه ئه بی ئه و
راستی یه دوباره بکه ی نه وه که بوندی یه کان زور جار ئه ی شیوین .
له کونگریسی (برون) دا ئه وه پیشان درا که پیی ئه وتری
بهرنامه ی پوختی « سه ره خوویی روشن بیریی نه ته وه یی خوویی » .
ئه وه ش بهرنامه ی جولانه وه ی سوسیالیست - دیمو کراتی سلا فیه کانه
له جه نوب ، که بهندی دوه می وا ئه لی : « هه ره گهلک له نه مسادا

دائه نیشی ، به چاو پوشین لهوزه وی بهی نه دنامه کانی تیانیشته چین ،
 کومه لیککی سهر به خوی خویی « مستقلی ذاتی » دروست نهکا ،
 به جوریککی سهر به خوی تهواو دهست نه دریته چاره کردنی
 کاروباری نه تهو وی خوی لهوانه ی سهر به زمان و روشن بیرین .
 ثم بهرنامه به هر « کریستان » به ته نیا بهر گری لی نه کرد ،
 به لکو خاوهن دهسته لاتی گه وره « نه لله نبو گن » یش بهر گری
 لی کرد . له گهل تهو هس له کارنامه ی کونگریس کیشرایه وه ،
 چونکه هیچ ده نگیکی وه رنه گرت - کونگریس « بهرنامه ی
 ناوچه یی » گرته باوهش ، تهو بهرنامه بهی که داوای دروست
 کردنی هیچ کومه لیککی نه تهو وی ناکا « به چاو پوشین لهو
 زه وی بهی نه دنامه کانی تهو نه تهو به تیا نشته چین » .

به ندی سی یه می ثم بهرنامه به که کونگریس بریاری له
 سهردا وا نه لی : « تهو ههریمان هی خویان حکمی خویان نه کهن ،
 وه تاقه یه که نه تهو ویان تیا دائه نیشی هه مو پیکه وه یه که تیه
 نه تهو ویی دروست نه کهن وه کاروباری نه تهو ویی یان له سهر بنه رته تی
 حو کمی خویی تهواو چاره نه کری » (برروانه گو قاری
 « بروسفیشینی » ، سال ۱۹۱۳ ، ژماره ۴ ، لاپهره ۲۸) . ناشکرایه
 که ثم بهرنامه ناوه نگی یش دیسانه وه هه له یه . نه مه نمونه یه که
 که راستی قسه مان ساغ نه کاته وه : نه گهر بچینه باری سرنجی
 بهرنامه که ، ته بی هوزی (جالیه) نه له مان له ههریمی ساراتوف ،
 وه گهر ره کی . کریکاره نه له مان یه کان له « ریگا » یان له (لودز) ،

وه شاروچكه ئەلەمانىيە كەى قەراغ شارى پەتروسبورگ ، هتد ..
 ھەموو پىكەو « يەك يە كىيەتى نەتەوہىي » دروست بكن بىو
 ئەلەمانەكانى روسيا . ئاشكرايە كە سوسىيالىستە دىموكراتەكان
 ناتوانن داواى شتى وابكەن ، وە ئەم جورە يە كىيەتى يەش تەرخان
 كەن ، لە گەل ئەوہى كە ئەوان سروشتى يە ، ھەر گىز لارىيان
 نىيە لە سەربەستى كۆبونەوہ ، ھەر كۆبونەوہ يەك بىي ،
 بە كۆبونەوہى تيرە (طائفە) و دەستەكانەوہ ، لە ھەچى نەتەوہ يەك
 بى ، لە ناو دەولەت يىكى دانراوا . بەلام داوا كردنى دەر كردنى
 قانونيك لەدەولەت بو كۆ كردنەوہى ئەلەمانەكان . يان ھەر
 نەتەوہ يەك ، لە شويىنان و چينانى جياوازى روسياوہ ، بو ئەوہى
 بخريته ناو يەك پەيوەندىي نەتەوہىي ئەلەمانىيەوہ ، بەويىنە ،
 داخوازىي وا كەس ناتوانى بايەخى پى بدا جگە لە پياوانى دىن
 (كەنە) و بورژوازى و پىتى بورژوا ، يان ھەر كەسيكى تر جگە لە
 سوسىيالىستە دىموكراتەكان .

۵ - وەك يە كى لە مافا لە ناو نەتەوہ كانا

وہ مافى كەمايەتى يە نەتەوہىي يەكان

ئەو ئوسلوبەى ھەلپەرستەكانى روس لە باسى ھەسەلەى
 نىشتەمانى دا بەكارى ئەھينن ، نرخی لە سەر بەلگە ھىنانەوہ
 بە نەمسە بەندە . لەو وتارە ما كە لە « پروسفىشىنيە » ژمارە ۱۰ ،
 لا لا ۹۶ - ۹۸) ، ئەو وتارەى كە قىامەتى ھەلپەرستەكانى لە سەر
 بەرپابو (بەتاييەتى سىمكوفسكى لە روزنامەى « نوفايا رابوتشايا

گازیتا، وه لیبمن له کو قاری « زایت » دا ، (لهو وتاره دا)
 دانم بهو ودا نا که بو مهسه لهی نیشتمانی لهیه که چاره پتر نییه ،
 ئه مهیش ئه گهر چاره یه که بگونجیت له دنیای سه رمایه داری دا ،
 ئهو چاره یه ش کارپی کردنی دیمو کراسی یه بهی پشوو به راستی و
 هتا سهر ، وه بو بهلگهی راستی قسم ئه سوچهره م هینایه وه
 یه وینه .

بهلام ئهم بهلگه هینانه وه یه ئهو ههله پرستانه ی رازی
 ته کرد که له سهروه ناوم بردن ، له بهر ئه وه تهقه لایان دا په رچی
 بده نه وه ، یان له بایه خی کهم بکه نه وه . ههروه که ئه بینین گومانیان
 وابو که کاوتسکی وتویه تی ئه سوچهره ده گمه نه (مستشنا) ،
 وه له ئه سوچهره دا ، به پی گومانی ئهو ، ناوانه نگی
 (لامر کزی) یه کی تایبه تی خوی ، وه میژویه کی تایبه تی خوی ،
 وه باری جوغرافی ی تایبه تی خوی هیه ، وه دابه ش بونیک ی
 سه مه ره ی دانیش توانی هیه که به زمانه کانی تر ئه توانن
 قسه بکه ن ، هتد ، هتد ...

ئهم هه موو گومان بردنانه بو را کردنه له که وه هری باس .
 بی گومان ئه سوچهره ده گمه نه ، بهو واتا یه که دهوله تیک نییه
 تاقه یه که نه ته وه ی تیابی . بهلام نه مه سه روسیا ئهم ده گمه نه (یان
 ئهم دوا که وتوبی یه ، وه که کاوتسکی ئه خاته سه ری) ئونوبن .
 بی گومان ئه سوچهره باره تایبه تی و بنجی و میژویی و خیزانی یه
 کانیه تی که به شیک ی زور تر دیمو کراسی ی بو گونجاندوه

له چاو زور بهی وولاته ئه وروپایی به درواوسیکانیا .

بهلام ئهمانه گشت چ کاریکیان به سه ره وه ههیه له کاتیکه
قهسه له وینه یه که ئه کری که پیویسته به بهلکه بهینریته وه ؟
چونکه به پیی زرو فی ئیستا به ده گمهنی هه موو دنیا ده ر ئه چی
هه ر وولاتیک ئه م ده زگا ، یان ئه ویانی تیا دامه زرا به پیی
سه ره تاکانی که لکه له ی دیمو کراسی راسته قینه ی هاوئاههنگی
هه تاسه ر . ئایا ئه مه ری مان ئه گری له بهرنامه مانا بهر گری بو
ئه م که لکه له ی دیمو کراسی به هاوئاههنگه (منسجمه) بکهین
وه داوا بکهین له هه موو ده زگا کانا بخریته کار ؟

ئه وه ی مایه ی ئیمتیازی ئه سوپچه ره یه ، میژوه که ی و
باره کانی جوغرافیاو تایبه تیتی به کانی تریه تی . بهلام ئه وه ی مایه ی
ئیمتیازی روسیا یه ، له سه ر ده می شورشه بورژوازی به کانیا ، ئه م
به هیزی به ی پرولیتاریا یه تی که وینه ی نه بینراوه ، له گه ل ئه م
دوا که وتویی به گشتی به گه وره یه که له رووی باب به تی به وه
(موضوعیاً) بهرپابونی جولانه وه یه کی پیشکه وتوانه ی ده گمهنی
گورجی برینه ره وه ئه خوازی به پیچه وانه ی هه موو ناته واوی و
شکست خواردنه کانی .

ئیمه بهرنامه یه کی نه ته وه یی له باری سرنجی پرولیتاریا وه
دائه نین ، ئه مجا کامه یه پیشکه ش کردنی بهلگه ی هه ره خراب
له باتی هه ره چا کی ؟

له باری هه ره بی مه رجا (مطلق) ، ئاخو کاریکی ئاشکرا و

قرره ههل نه گرنی په که ناشتی و ئاسایشی نه شهوه بی له ژیر سیبه ری
سهرمایه داری دا نه هاو ته دی (ئه مهش نه گهر له روی گشتی بهوه
هر گیز بتوانی بیته دی) ته نیا له و وولاتا نه دا نه بی که خاوه ن
که لکه له ی دیمو کراسی راسته قینه ی هاو ئاههنگی هه تاسه رن ،
به بی هیچ وولاتیکی تر .

له کاتیکا ئدم کاره راست بی و قروه ههل نه گری ، به جوریکی
سهر و مرر به لکه هیانه وه ی هدله رسته کان ههر به نه مهسه ، له باتی
ئسوچه ره ، شیوه یه که نه گریته وه که به ته و او ی له شیوه ی کادیت
(۱۰) نه چی ، که هه میسه بیر له ده ستوره هره خراپه کانی ئه وروپا
وه نه گرن له باتی ههره باشی .

له ئسوچه ره سی زمانی ره سمی هه یه ، به لام پرروژه ی
قانونه کان ، له کاتی دهنگ وه گر تنه « استفتاء » به پینج زمان
بالاو نه گرینه وه ، واتا به دوشیوه (لهجه) ی رومانیش ، سهره رای
سی زمانه ره سمی به که . نه و دو شیوه زمانه له ئسوچه ره دا ،
به پی سی سهر ژمیری سالی ۱۹۰۰ ، ته نیا ۳۸۶۵۱ کهس قسه ی
پی نه کاله ئسلی ۴۴۳ ر ۳۱۵ ر ۳ کهس ، واتا نه ختیگ له سه دی
یه که زیاتر . وه له سوپادا ئه فسه رو ورده ئه فسه ره کان « سهر به ستی
بی مفرجیان هه یه بو قسه کردن له گهل سهر بازه کان به زمانی
دایکی یان » . له ناوچه ی (ناحیه ی) گراو بندین و فالیه
(که ههر یه که یان له ۱۰۰ هزار کهس نه ختیگ که متر
نه ژمیرین) ههر دوشیوه زمانه که وه که یه کی ی بی مفرجیان هه یه

له گهل زمانه ره سمی یه کان .

لیره دا ئهم پرسیاره دائه نری : ئاخو له سهرمانه ئهم تاقی
کردنه وه گیانداره ، که به سهر وولاتیکی پیشکه وتو هاتوه ،
بلاو بکهینه وه بهر گری لی بکهین ، یان ئه بی بچین له نه مهسه
ئه وه دهست ههلبهستانه وه گرین (تلغیقات) که هیشتا له هیچ
وولاتیکی دنیا تاقی نه کراونه ته وه ، که هیشتا نه مهسه یی یه کان
خویشیان دانیان پیا نه ناوه ، به وینه وه کو بیریکی « حو کمی
خویی نا هه ریمی (غیر اقلیمی) » ؟

چاوه رراو کردن بو ئهم دهست ههلبهسته چاوه رراو ئه به خشی
بو دابهش کردنی کاروباری قوتابخانه به پی ی نه ته وه کان ، واتا
به جی هینانی چاوه رراو یکی ته و او زیاندار . له کاتیکا که تاقی
کردنه وه ی ئه سوچه ره ساغ ئه کاته وه که به راستی ئه توانری
ناشتی نه ته وه پی هه ره زور (له چاو خویا) پیک بهینری له ژیر
سیبه ری ره ژیمی خاوه ن که لکه له ی دیمو کراسی راسته قینه ی
هاو ئاههنگی هه تا بهردا (ئه میش هه ره له چاو خویا) ، وه له
هه موو گوشیه کی ناو دهوله تا ، وه ئه مهش به کرده وه هاته دی .
ئه وه که سانه ی کولینه وه یان له مهسه له دا کرده وه ئه لین :
« مهسه له ی نیشتمانی به پی ی تیگه یشتنی روژ هه لاتنی
ئه وروپا له ئه سوچه ره دا شوینی دیار نی به . ته نانه ت دهر برزینی
« تعبیری » (مهسه له ی نیشتمانی) له م وولاته دا نه زانراوه ...
« ئه سوچه ره له سهر ده میکی دوره وه کیشه ی ناوه ندی نه ته وه کانی

به سهر بر دوه ، ههر له قوناغی سالانی (۱۷۹۷ - ۱۸۰۳) وه .
 ئه مه وا ئه گه یه نی که سهرده می شورشی مه زنی فه رانسه که چاره ی
 ههره دیمو کراسی دوزی یه وه بومه سه له راسته و خوکانی (مباشر)
 سهر به گو یزان ه وه له دهره به گی یه وه بو سهر مایه داری ، باش زانی ،
 له گهل ئه و شتانه ی ترا که زانی ، چون مه سه له ی نی شتمان ی
 به ریکه وت (عرضی) چاره بکات .

بائیستا سیم کوفسکی و لیبمن و یارانی تریان له هه له پهرسته
 کان لغاوه یان شل کهن ئه وه نده بلین که ئه م چار کردنه
 (ئه سو یچه ره بی یه روته) بو کار پی کردن ناشی له هیچ گوشه یه ک
 (ناحیه یه ک) ، ته نانه ت له هیچ که رتیکی ناحیه شدا له روسیا ،
 چونکه له ئه سلی ته نیا ۲۰۰،۰۰۰ کس ۴۰،۰۰۰ هاو نی شتمان
 هه یه به دوو شیوه زمان قسه ئه کهن وه ئه یانه وی له وولاتی
 خویانا سهر فزازی وه ک یه کی ی ته و او بن له مافا له باره ی زمانه وه .
 پروپا گاندا له پیناوی وه ک یه کی ی ته و او ی نه ته وه کان و
 زمانه کان له ناو گهلانا ، کس له خوی کونا کاته وه ئه واته نه بی
 که که له که له ی دیمو کراسی هاو ئاهه نگیان هه یه (واتا ته نیا
 پرولیتازیا) ، چونکه ئه و پروپا گاندایه به پی ی نه ته وه کان یان
 یه کیان ناخا ، به لکو به پی ی مه یلیان بو هینانه دیی چاتر بونی
 قول و راسته قینه له بنیاتی گشتی ده وله تا . به لام پروپا گانده له
 پیناوی « سهر به خو بی روشن بیر یی نه ته وه بی خو بی » دا
 به پیچه وانه وه نه ته وه کان دابهش ئه کا ، به پیچه وانه ی ئه و خواهی شته

راسته قینه‌ی هه‌ندی کومه‌لو که‌سان پیشانی ئه‌ده‌ن ، وه به جوریک‌ی کرداری کریکارانی هه‌موو نه‌ته‌وه‌یه‌ک نزیك ئه‌خاته‌وه له بورژوازی‌یه‌کانی (هه‌موو پارتی‌یه بورژوازی‌یه‌کانی جوله‌که دروشمی «سه‌ربه‌خه‌یی روشن بیریی نه‌ته‌وه‌یی خویی» یان له‌باوه‌ش گرتوه).

هه‌روه‌ها ئاشکرایه که پاراستنی مافه‌کانی که‌مایه‌تی‌یه نه‌ته‌وه‌یی‌یه‌کان په‌یوه‌ندی‌یه‌کی چه‌سپی هه‌یه له گه‌ل سه‌ره‌تای (مه‌به‌ئیی) وه‌ک‌یه‌کی ته‌واو له مافدا له‌ناوه‌ندی نه‌ته‌وه‌کان‌دا. ئه‌م سه‌ره‌تایه‌م لی دایه‌وه له‌و وتاره‌مدا که له «سیفیرنایا پراڤدا» دا بلاو کرایه‌وه ، تیکرا هه‌ر به‌و جوهری که‌له‌ دواترا لی درایه‌وه له بریاری ره‌سمی راستتری کوبونه‌وه‌ی هار کس‌ی یه‌کانا (۱۱): ئه‌م بریاره‌ داوا ئه‌کات «که له ده‌ستورا نه‌سیکی بنه‌ره‌تی دابنری بو هه‌لگرتنی هه‌موو ئیمتیازیک که ئه‌دری به‌یه‌کیک له نه‌ته‌وه‌کان ، وه بو قه‌ده‌غه‌کردنی ده‌ست دریشی به‌رامبه‌ر به مافه‌کانی که‌مایه‌تی‌یه‌کان».

به‌لام ئاغای لیبه‌من هه‌له‌پی گالته‌کردن ئه‌کا به‌م داخوازی‌یه ، وه له به‌رخویه‌وه ئه‌پرسی : «چون چونیه‌تی‌یه مافه‌کانی که‌مایه‌تی‌یه نه‌ته‌وه‌یی‌کان ئه‌زانن؟». له سه‌ر قسه ئه‌رروا ئه‌لی ئاخو ئه‌و مافه‌ی نه‌ته‌وه‌یه‌ک ئه‌ی بی به‌بوئی به‌رنامه‌ی تایبه‌تی خوی له قوتابخانه نه‌ته‌وه‌یی‌یه‌کانا له ریزی ئه‌و مافانه‌دا ناژمیری ؟ وه که‌مایه‌تی‌یه نه‌ته‌وه‌یی ئه‌بی تاج راده‌یه‌ک

که وره بی بو ئه وهی بتوانی ببی به خاوهندی مافی له خوبونی
حاکمه کانی (قازی به کانی) و کار به دهسته کانی و قوتابخانه کانی
بهزمانی خوی ؟ وادهر ئه کهوی که ئاغای لیبهن به قوت کردنه وهی
ئهم پرسیارانه ئه یهوی بگاته ئه نجامی پیویست بونی بهرنامهی
نه ته وهی « ئیجایی » .

بهلام ئهم پرسیارانه له راستی دا بهرونی ده ر ئه مخن که ئهم
ئاشنا بوندی بهمان ئه یهوی شتی چهن کونه په رستانه تی په رینی و
قاچاغی کات له کاتی که رمی ده مقالیکی گومان براوا (مزعوم)
له باره ی هه ندی ورده بابته و تایبه تی بی بایه خوه .

تهماشای ئه و قسه یه ی بکهن که ئه لی : « بهرنامه ی خویی »
له قوتابخانه ی نه ته وهی دا ! ... نه ، ئه ی خوشه ویستی نه ته وهی
سوسیالیستمان ، لای مار کسی به کان بهرنامه ی قوتابخانه یه که ،
هاوبهشی یه ، ئه لی : (به وینه) ئه بی قوتابخانه (علمانی) بیت
به ته وای . مار کسی به کان وا ئه بینن که ناتوانی و نابی هه ر گیز
دهوله تیکی دیمو کرات لهم بهرنامه هاوبهشی یه دور بکه ویته وه
(وه دانیشنوان به دهست خویانه بابته تی شوینی « محلی » وهک
زمان و شتی تر بخرنه بهرنامه وه) . بهلام ئه و داخوازی یه
که ئه یهوی کاروباری قوتابخانه « له دهستلاتی دهولت » ده رینی
وه بیخاته دهست نه ته وه کان خویان ، له ئیمه « کریکاران »
ئخوازی که ماوه بدهین به نه ته وه کان له ناو دهولته دیمو کراسی -
یه که مانا ، دراوی گهل له پیناوی قوتابخانه ئه کلیر کی یه کانا

بدورینین . بهم ره ننگه ده رنه کهوی که ئاغای لیبمن به ئاشکرا
رون نه کاتهوه ، بی ئه وهی نیازی کرد بی ، که « سه ره خوینی روشن
پیری نه ته وهی خوینی » ره نگی چ رواله تیکی کونه پرستانه ی
پیوه یه .

« هه تا چ راده یه ک پیویسته که مایه تی نه ته وهی گه وه بی ؟
ئهم راده یه ته نانه ت له بهرنامه نه مسه یی به که شدا دانه راوه ،
که بوندی یه کان دانی پیا ئه نین ، لهو بهرنامه یه دا هاتوه
(به جوریکی کورت ترو کهم روناک تر له بهرنامه ی ئیمه) :
« قانونیکی تاییه تی مافه کانی که مایه تی به نه ته وهی په کان ئه پاریزی
که پارله مانی ئیمپریاتوری دای ئه نی » (به نندی چوارم له
بهرنامه ی برون) .

بوچی کهس هه رگیز ره خنه ی له سوسیالیسته دیمو کراته
نه مسه یی به کان نه گرت وه نه ی پرسی ئهم قانونه کامه یه بهوردی ؟
وه پیویسته کام ماف بو کام که مایه تی دابنی ؟ چونکه ئاشکرایه
که هه موو کدسیکی خاوه ن پیری ساغ تی ئه گات که شتیکی
نهلواوو نه توانراوه له بهرنامه دا ورده بابیت به ته وواوی دیاری
بکری . هه رچی بهرنامه یه هه ر سه ره تا به ره تی به کان دانه ی .
سه ره تا به ره تی به کانیش له بهرنامه ی نه مسه یی دا به جوریکی
ناواخن « ضمنی » وه به جوریکی ره پوره وان لهو بریاره دا هاتوه
که مار کسی به کان له ئه نجومه نی گشتی روسی دواپی دا دایان ،
بریریاری ناوبراو داوای هه لگرتنی پتمیازات و نه بونی جیاوازی

ټټکات له ناو نه ته وه کانا .

باوینه یه کی ده ست لیخواو بینینه وه بو رون کردنه وه ی
بهرچاوی ئاشنای بوندی مان له باره ی ئهم مه سه له یه وه . سه ر ژمیری
قوتابخانه کان له شاری په ترسبور گک له ۱۸ ی کانونی دوه می سالی
۱۹۱۱ دا پیمانی دا که قوتابخانه سه ره تایه کانی سه ر به وه زاره تی
« فیر کردنی گشتی » ۴۸۰۰۷۶ قوتابی یان تیایه ، له مانه ۳۹۶
جوله که یه ، واتا که متر له یه ک له سه دا . ههروه ها پیمان ئه دا :
دورومانایی ، یه ک گورجی ، سی ئهرمه نی ، هتد ... ئاخو له توانادا
هه یه بهرنامه یه کی نه ته وه یی « ئیجایی » دابنری ئهم هه موو
جورکاری به بگریته وه له په یوه ندی و له زروفا ؟ (ئهمه ش له گهل
ئو زانینه که سروشتی یه په ترسبور گک له روسیادا شاری هه ره
تیکه لاو نی یه له باری سرنجی نه ته وه یی یه وه) . ده ره که وه ی که
ته نانه ت پسپوره کانی هاشوهوشی نه ته وه یی ، وینه ی ئاشناکانی
بوندی مان ، ناتوانن بهرنامه یه کی بهم جوړه دانین .

بهلام ئه گهر له ده ستوری ده وله تا نه سسیکی بنه ره تی بیوايه
بو نه هیشتنی هه موو کرده وه یه ک که له مافی که مایه تی یه
نه ته وه یی یه کان کهم کاته وه ، ئهو کاته هه موو هاو نیشتمانیک
ئیتوانی داوای هه لگرتنی ئهو بریاره بکات که داوا کردن
قه ده غه ئه کات له ماموستایان بو و ته وه یی ده رسی زمانی جوله که و
میژوی جوله که ، هتد . له سه ر مه سه ره فی حکومت ، یان داوای
هه لگرتنی ئهو بریاره بکات که قه ده غه ئه کات ته رخان کردنی

شوینی رهسمی بو ئهو دهرسانهی به منالی جو له کهو ئهرمه زنی و
 رومانیا یی ئهوتریتهوه ، ته نانهت هی تاقه قوتابی به گورجی به کهش
 ههر چونیک بی ، ههر گیز له وزه به دهرنی به که وه لاهی ههموو
 خواسته عهقلگرو راسته کانی که مایه تی به نه تهوه یی به کان بدریتهوه ،
 له سهر بنهره تی وه که یه کی له مافه کان دا ، وه کهس نالی
 پروپا گانده کردن بو بهرژه وهندی ئهم وه که یه کی به شتیکی
 خراپه . به لام پروپا گاندا کردن بو دابهش کردنی کاروباری
 قوتابخانه به پی نه تهوه ، به وینه وه که کردنه وهی قوتابخانه بو
 مناله جو له که کان له شاری په ترسبور کک ، ئهمه به پیچه وانه وه ،
 وه به جوریکی سروشتی شتیکی خراپه . چونکه له وزه به دهره
 قوتابخانه ی نه تهوه یی بکریته وه بو ههموو که مایه تی به نه تهوه یی
 به کان ئهمه چی به قوتابی به ک ، یان دوان ، یان سیمان تیایانا
 ئه خوینی .

له باشانا له وزه به دهره له قانونیکی کشتی دهوله تادیاری
 (تعدید) بکریت که که مایه تی به نه تهوه یی ئه بی چون بی
 تابتوانی مافی قوتابخانه ی تایبه تی ، یان ماموستای تایبه تی بو
 وتنه وهی دهرسی زیاده (اضافی) ، هتد .. وهر بگری .

به لام کارپیچه وانه ی ئه وه یه لهو شتانه دا که له قانونی
 دهوله تاله باره ی وه که یه کی به وهن له ماف دا . به تهواوی له
 توانا دایه ئهم قانونه به (دریزه) وه (تفصیل) دابتری ، وه په ره ی
 پی بدری به مراسیمی تایبه تی ، یان به و بریارانه ی ئه نجومه نه

شوينی به کان و ، نه نجومه نه کانی شاران و ناحیه کان و مشاعیه کان ، هتد..
وهری نه کرن .

۶- ناوه نگیتی و فه رمانداری خویی « مرکزیه و حکمی ذاتی »

ئاغای لیمن له وه لامه که یا نه نوی ، نه لی :
« لای نیمه ته ماشای لیتوانیا و ههریمی بالتیک ، پولونیا و
فولین ، و هه نوبی روسیا ، هتد . ، بکه ن ، له هه موو شوینیک هه رره
مه به کی دانیشتون نه بینن ، هیچ شاریک نی به که مایه تی به کی
که وره ی نه ته و بی تیانه بی . ناواوه نگیتی (لامر کزیه) هه رچه نیک
په ره بسینی ، نیمه له هه موو شوینیک ، له هه موو جیکایه کی
دانیشتوندار (ماهول) ، نه ته و ی جوی نه بینن له ته نشت
به کتری به و دانیشتون . وه نیمه نه زانین که ریبازی دیمو کراسی
که مایه تی نه ته و بی نه خاته ژیر دهستی زور به نه ته و بی به کان .
به لام ئاغای ف . ا . ، وه زانراوه ، دژ نه و دهستی به رامهر به ریک
خستنی ده ولت له سه ر به رره تی به ک گرتویی (فیدرالی) ،
وه به ره لست نه و دهستی به رامهر به ناواوه نگیتی ی بی سنور
(لامر کزیه غیر محدوده) ، هه روه کو له به کیه تی نه سوچه رده
هه به . له به رنه و نه پرسین ئاخو بوچی نه سوچه رده به وینه
هینا به و ؟ »

لای سه روه رونم کرده و که بوچی نه سوچه رده به وینه
نه هینمه و . هه روه کو رونم کرده و که مه سه له ی پاراستنی

مافه کانی که مایه تی به نه ته وه بی به کان ناتوانی چاره بکری به دانانی
 قانونی گشتی نه بی بو ده ولت ، له ده وله تیکا که ناراسته ی
 دیمو کراسی هاو ئاهه نگی هه بی و لاری نه بی له سه ره تای وه
 به کی له مافه کان دا . به لام ئاغای لیبمن دیسانه وه له بررگی
 وه گیراوی لای ژورودا لیگرتنیک دوباره ئه کاته وه ، که له
 لیگرتنه کان - یان سرنج دانه گومانکاره کانی (ی هه ره بهلا وه
) هه ره شپرزه یشیانه) ، له وانهی که ناراسته ی ، به جوری گشتی ،
 به نامه ی نه ته وه بی مار کسی ئه کرین ، وه ئیستا به جی به ده ست
 بکه ین به شی کردنه وه یان .

مار کسی به کان ، سروشتی به ، دژ ئه وه ستن به رامهر
 به فیده رالی و نا ناوه نگی تی له بهر هویه کی ساده ، که گه شه ی
 سه رمایه داری ، ده وله تی که وره ی ناوه نگ گرتو (ممر کنز)
 ئه خوازی هه تا ئه و به ری سنوری لواو ، وه هه تا هه مان مه رج و
 زرو فی له بار تر چنگ که وی پرولیتاریای هوشیار به سه رومری
 بهر کری له ده وله تی که وره تر ئه کا ، وه هه میشه له خه باتا ئه بی
 دژ به کوشه گیری هه ریمی به جی ماو له سه ده کانی نا ونجی ،
 وه هه میشه پیروز بایی ئه کات له هه ره چه سپی یه ک گرتنی ئابوری
 له ناو وولاته که وره کانا ، که له م رو وه پرولیتاریا باشت ئه توانی
 پی داگری له سه ره خه باتی دژ به بورژوازی له ره تیکی فراوانا .

گه شه پی دانی هیزی به ره هم له لایهن سه رمایه داری به وه ،
 به ره تیکی بلاوو به جور یکی یه ک هه وای کورج ، وولاتی که وره

گه وره ی پیکه وه جوشی خواردوی یه ک گر توی نه وی له تاقه یه ک
 دهوله تا . ته نیا لهم جوړه وولاتانه دا ، چینی بورژوازی نه توانی
 ریزه کانی کوکاته وه دهست بکات به ته سخت کردنی نه وه کوسپه
 کونانه که له سهرده می سده کانی ناوه نجی به وه قوت بونه وه ، وه نه وه
 کوسپه کومه لی یانه که کومه لایه تی یان بهش کردوه به دهسته
 دهسته ی داخلوی له یه کتری برذر او ، وه کوسپه شونی به روته کان و
 نه وه کوسپانهش که نه ته وه کان و تیره نایینی به کان (طوائف دینی)
 له یه کتری جوی نه که نه وه . له گهل هه موو جوړه کوسپیکي تر ؛
 ته نیا لهم جوړه وولاتانه دایه که قوتبی (قطبی) ناچار ی بهرام بهری
 چینی بورژوازی ، واتا چینی پرولیتاریا ، نه توانی له هه مان کاتا
 ریزه کانی یه ک خات .

نیمه شان نه ده ینه بهر داوا کردنی ، تایه تی ، مافی نه ته وه کان
 بو بریار دانی سهر نه نجامی خویان ، واتا بو جیا بونه وه دروست
 کردنی دهوله تیکي نه ته وه بی سهر به خو . به لام له کاتیکا ژماره یه ک
 نه ته وه تاقه دهوله تیکیان دروست کردبی ، مار کسی به کان هه ر گیز
 پروپا گانده ناکهن ، نه بو سهره تاي (مه بده ئی) فیدمرالی ، نه بو
 سهره تاي نا ناوه نگیتی . چونکه دهوله تی ناوه نگي که ووره
 هه نگاویسکی میژوی گرنکه بو پیشه وه ، له شیرزه یی و
 په ررا که نده به تی کومه لایه تی سده نا ونجی به کانه وه بویه کیه تی
 جیهانی سوسیالیزمی چاوه روانی ی کراو ، وه هیچ ریگانی به و ،
 هاوش نی به هیچ ریگایه کی تربی بو رویشتی به ره و سوسیالیزم

به سهر ئهم دهوله تهدا نه بهی (که زور به چه سپی به ستر اوه
به سهر مایه داری به وه) .

به لام نابی ئه وه مان له بیرچی که له بهر گری مانا له
ناوه نگیتی (مر کزیه) ته نیا بهر گری له ناوه نگیتی به کی
دیمو کرات ئه که یین . خاوهن بیره کانی بورژوا به گشتی و خاوهن
بیره کانی پیتی بورژوا ی نه ته وه چی به تایبه تی (به مه رجیک کوچ
کردو « درا کوما نوف » یشی تیایی) ئهم مه سه له یان ئه وه نده
شیواندوه له سهرمان پیویست بوه که کاتی خومان ههر ته رخان
که یین و ته رخان که یینه وه بو رون کردنه وهی .

ههرچی ناوه نگیتی دیمو کراسی به ، لاری نی به له هه بونی
سهر به خویی خویی (ذاتی) ی شوینی (محلی) له کهل فه رمانداری
خویی بوئو و هه ریمانهای باری ئابوری تایبه تی و گوزهرانی تایبه تی
خویان هه به ، له کهل دروست بونی نه ته وه بی تایبه تی ، هتد . ،
به لکو به پیچه وانوه ، هه ردو کیان داوا ئه کات . خه لکی لای ئیمه
هه میشه له لایه که وه ناوه نگیتی و له لایه کی تره وه سته مکاری
بیرو کراسی تیکه له ئه کهن . میژوی روسیا ، سروشتی به ، که ناچار
بوو بگاته ئهم جوړه تیکه لی و پیکه لی به ، به لام ئه مه هه ر کین
به هار کسی به کان ره وانی به .

بو رون کردنه وهی ئهم بیره ئاساتره که نمونه به کی دهست
لیخراو بینینه وه .

روزا لو کسه مبه رگ زنجیره و تاریکی دریزی نویسی له ژیر

ناویشانی «مهسه له ی نیشتمانی و فرهانداری» دا (*). له م وتاره دا
له ناو کومه له هه له یه کی پیکه نین خوازا (دوایی لی یان نه دوم) ،
هه له یه کی زور سه مه رهی کرده له کاتیکا که ته قه لئه دا داخوایی
فرهانداری خویی تایبه تی کات ته نیا بو پولونیا .

به لام با جاری له پیشا ببینین که فرهانداری خویی چون
ته عریف ئه کات .

روزا لو کسمیور گ پی ی لی ئه نی - چونکه مار کسی به له
سه ریه تی پی ی لی بنی - که پیویسته هه موو مه سه له ئابوری و
سیاسی به گرنه گ و به رره تی به کان بو کومه لیککی سه رمایه داری ،
له ژیر دهسته لاتی ئه نجومه نه کانی سه ربه خویی به خویی به کانا نه بن
له م هه ریم یان له و هه ریم دا ، به لکو پیویسته دهسته لاتی ئه مه هه ر
به دهست پار له مانی ناوه نگی بیت ، پار له مانی ده ولت . له جور ی
ئهم مه سه لانه ئه گریته وه : سیاسه تی گومر کی ، قانون دانانی
(تشریعی) پیشه سازی و بازار کانی ، ریگاو بانی ها تو چوو هویه کانی
به یامنیری «مخابره» (ریگای ئاسن ، پوسته ، ته لگراف ،
ته له فون ، هتد .) ، له کهل سوپاو ره ژیمی باجو ، قانونی شارستانی
وهی سزا (جزائی) ، وه سه ره تا کشتی به کانی کاروباری قوتا بخانه
به وینه قانونیک له باره ی به روتی عیلمانی بونی قوتا بخانه وه ،
فیر کردنی کشتی ، به رنامه ی زاده ی هه ره که م ، ریکه خستنی

(*) «پرزه کلیاد سوسیال دیمو کراتیشنی» ، کرا کوفیا ،

۱۹۰۸ - ۱۹۰۹ -

دیمو کراسی بانه‌ی به‌نامه‌ی قوتابخانه ، هتد ..) ، له‌که
قانونه‌کانی پاراستنی کار ، سه‌ربه‌ستی به‌کانی سیاسی (مافی کوبونه‌وه
هاوسوینی) هتد .. هتد ...

به‌لام مه‌سه‌له ناو خویی به‌کان له ده‌سته‌لانی ئه‌نجومه‌نه‌کانی
سه‌ربه‌خویی خویی دا ئه‌بی ، له سه‌ره‌به‌ره‌تی قانون دانانی (تشریعی)
ده‌وله‌تی گشتی ، ئه‌وانه‌ش مه‌سه‌له شوینی به‌روته‌کانن که‌یان
ههریمی ، یان نه‌ته‌وه‌یی روتن . روزا لو کسمبه‌ر که له باسی ئه‌م
بیره‌دا دوا به‌جوریکی زور به‌دریژه ئه‌که‌ر نه‌لین زور پرسیود ،
به‌وینه‌ دروست کردنی ریگای ئاسنی بو که‌لکی شوینی (محلی)
باس کرد (ژماره ۱۲ ، لاپه‌ره ۱۴۹) له‌که‌ل ری‌وبانه شوینی به‌کان
(ژماره ۱۴ - ۱۵ ، لاپه‌ره ۳۷۶) ، هتد ..

به‌ته‌واوی ئاشکرایه که ناتوانی بیر له ده‌وله‌تیکی تازه‌ی
(عصری) دیمو کراسی راست بکریته‌وه به‌بی ئه‌وه‌ی سه‌ربه‌خویی
یان فه‌رمان داری خویی بدی به‌وه‌هریما نه‌ی جوړه تایبه‌تی به‌کی
که‌وه‌هری (خصائص جوهریه) یان هه‌یه له ئابوری و له‌گوزه‌ران
دا ، وه دروست بونیکی نه‌ته‌وه‌یی تایبه‌تی یان هه‌یه ، ... سه‌ره‌تای
ناوه‌نگیتی که پیوسته بو گوررانی سه‌رمایه‌داری ، ئه‌م
فه‌رمانداری به‌خویی به‌شوینی و ههریمی (زیان‌داری ناکا ، به‌لکو
ئه‌بی به‌هوی کارپی کردنی به‌جوریکی دیمو کراسی دور له
بیرو کراسی . وه به‌بی ئه‌م فه‌رمانداری به‌خویی به‌که‌خر بونه‌وه‌ی
سه‌رمایه‌داریه‌و که‌شه کردنی هیزی به‌ره‌همو دامه‌زراندنی ریزه‌کانی

بورژوازی و پرولیتاریا به ناوره تی هه موو دمه له تا ئاسان کات ،
 له وزه به دهره سه رمایه بتوانی به ئازادی و به یه كه هه وای گورچو له
 یه كه ماوه ی پهره دارا به ره و گورران برروا ، یان هیچ نه بی نه مه زور
 دپروار نه بی . چونكه خوتی هه قوتاندنی بیرو کراسی له مه سه له
 شوینی به روتنه کانا (ههریمی ، نه ته وه بی ، هتد) به جوریکی گشتی
 ته که ره ی ههره که وره دروست نه کا له ریگای گوررانی ئابوری و
 سیاسی دا ، هه وه کو به جوریکی تایبه تی ته که ره دروست نه کا له
 روی ناوه نگیتی دا له زور مه سه له ی جیددی و گرنگ و بنه ره تی دا .
 له بهر نه وه بو پیاو کران نه بی بزه نه یگری له کاتیکا
 نویسنه نایا به کانی خوشکه لو کسمبورگ نه خوینیته وه وه نه بینی
 چون به راستی خوی نه ره تینی که به دهر بررینی « مارکسیانه ی
 روت » ساغ بکاته وه که داخوازی فرمانداری خوبی نه توانری
 بهینر نه دی ، به لام ته نیا بو پولونیا ، بو پولونیا به جوریکی ده که من
 (استثنائی) ! سروشتی به که نه م قسه به هیچ نیشانه به کی نیشتمان
 پهروهری « شوینی » ی « ته سك » نانوینی ، له بایه خ پی دانی
 « کاروبارو به ره ژمه ندی » به ولاوه هیچ نانوینی ... به وینه له شتی
 سه ره به لیتوانیا دا !

روزا لو کسمبورگ چوار پارچه وولات (مقاطعه) نه خاته بهر
 چاوی بایه خ ، پارچه کانی فیلنا ، کوفنو ، گرودنو ، سوفالکی ،
 وه بو خوینده واران جهخت نه کاته وه (تا کید هه وه کو بو
 خویشی جهخت نه کاته وه) که لیتوانی به کانن نه وانه ی (به تایبه تی)

له‌م پارچانه‌دا دانیشتون ، وه ژماره‌ی دانیشتوانیان کوئه‌ئه‌کاته‌وه ،
 وه بوی دهرئه‌که‌وی که نیسبه‌تی لیتوانی‌به‌کان ئه‌گاته‌سه‌دی ۲۳
 له‌تیکررای دانیشتوان ، خو ئه‌که‌ر نه‌ته‌وه‌ی (ئیمود) یش بخاته
 سه‌ر لیتوانی‌به‌کان ئه‌وه‌ا نیسبه‌تیان ئه‌گاته‌سه‌دی ۳۱ ، وانا که‌متر
 له‌سی‌به‌ک ، له‌مه‌وه‌دیاره‌دهرئه‌که‌وی که‌ئه‌و بیرهی داوای
 به‌خشینی فه‌رمانداریی خوبی ئه‌کات به‌لیتوانی‌به‌کان بیریکی
 » کیزیری زور کرد« ۱۵ ، (ژماره ۱۰ ، لا ۸۰۷) .

به‌لام ئه‌و خوینده‌واره‌ی ئاگاداره‌له‌ته‌واویی سه‌رژمیری‌به
 ره‌سمی‌به‌کان که‌زانراوی گشته ، ده‌ست به‌جی ئه‌توانی هه‌له‌ی
 روزا لو کسمبورک بون بکو به‌لیخستن ده‌ستی لی خات . ئاخو بوچی
 پارچه‌ولاتی گرودنوی خسته‌به‌رچاو که‌لیتوانی‌به‌کانی پتر له
 هه‌زاری دو (۲۱۰) دروست نا‌که‌ن ؟ بوچی هه‌موو پارچه‌وولاتی
 فیلتای خسته‌به‌رچاو ، نه‌ک ته‌نیا ناحیه‌ی تروکی که‌لیتوانی‌به‌کان
 زوربه‌ی دانیشتوانی دروست ئه‌که‌ن ؟ بوچی هه‌موو پارچه‌وولاتی
 سوفا لکیی خسته‌به‌رچاو ، وه‌وای دانا که‌لیتوانی‌به‌کان سه‌دی
 ۵۲ دانیشتوانی دروست ئه‌که‌ن ، وه‌نه‌چو ته‌نیا ناحیه‌لیتوانی-
 به‌کانی ئه‌م پارچه‌وولاته‌بخاته‌به‌رچاو ، پینج ناحیه‌له‌سه‌رجه‌می
 جه‌وت ، که‌لیتوانی‌به‌کان له‌و شوینانه‌دا سه‌دی ۷۲ دانیشتوان
 دروست ئه‌که‌ن ؟

به‌راستی هه‌یچو بوچی (سخافه‌ی پی ئه‌لین پیاو بجی قسه‌له
 زروفی سه‌رمایه‌داریی تازه‌و (عصری) باره‌کانی و پیموسته‌کانی بکات

له سهر بنهره‌تی دابه‌ش کردنی ئیداریی بیرو کراسی ره‌سمی
 روسیا ، که دابه‌ش کردنیکې ناسهرده‌می ناسهرمایه‌داری ، به‌لکو
 دهره‌به‌گیو به‌جی ماوی سه‌ده‌کانی ناو‌نجی‌یه ، له وینه‌یه‌کی
 سه‌ره‌تایی (بدائی) و درشتا (پارچه وولاته‌کان نه‌ک ناحیه‌کان) .
 وه رونا‌که وه کو رونا‌کی روژ که ناتوانری له روسیادا هیچ
 جوړه چاتر کردنیکې شوینی تا راده‌یه‌ک جدی جی به‌جی بکری
 به‌بی هه‌لوه‌شاندنه‌وهی ئهم دابه‌ش کردنه‌و گوررینی به‌دابه‌ش
 کردنیکې سه‌رده‌می (عصری) ی راسته‌قینه‌و وه لامده‌ره‌وهی
 راسته‌قینه ، نه‌ک بو به‌رژه‌وه‌ندیی غه‌زنه‌ی ده‌ولت ، نه‌ک بو
 به‌رژه‌وه‌ندیی بیرو کراسی ، نه‌ک بو به‌رژه‌وه‌ندیی روتین ، نه‌ک بو
 به‌رژه‌وه‌ندیی خاوه‌ن ملکه‌کان ، نه‌ک بو به‌رژه‌وه‌ندیی ئه‌کلپروس ،
 به‌لکو بو به‌رژه‌وه‌ندیی سه‌رمایه‌داری ؛ وه له ناو پیخوازه‌کانی
 (مطلباتی) سه‌رمایه‌داری دا بی گومان ئهو پیویسته‌ی ئاشکرایه
 هه‌بونی هاو‌ئاهه‌نگی هه‌ره‌زوره له ناو دروست بونی دانیشه‌وه
 نه‌ته‌وه‌یی‌یه‌کانا ، چونکه شه‌قلی نه‌ته‌وه‌یی ، چونکه یه‌کیه‌تی
 زمان هویه‌کی گرنگه له پیناوی سه‌رکه‌وتنی بی‌مه‌رجی بازاری
 ناوخودا ، له پیناوی سه‌ره‌به‌ستی گوررینه‌وهی ئابوری دا
 به‌ته‌واوی .

کاری سه‌مه‌ره‌ی واق ورر که‌ر ئه‌وه‌یه‌که (میدیم) ی بوندی
 ئهم هه‌له ئاشکرایه‌ی روزالو کسمبورگ تازه ئه‌کاته‌وه . ئه‌وخوی
 ئه‌رره‌تینی نه‌ک بو ساغ کردنه‌وهی ئهو تاییه‌تیتی‌یه ده‌گمه‌نانه

که بون به مایه ی ئیمتیاژ بو پولونیا ، به لکو بو ساغ کردنه وی دهست نه دانی سهره تایی فرمانداری خویی نه ته وه بیی ههریمی (بوندی یه کان دان نه نین به فرمانداری خویی نه ته وه بیی ناههریمی دا !) . ئاشناکانی بوندی مان له گهل داوا کهرانی پا کتاو کردن « تصفیه » په روشن بو فوزتنه وه ی سهرپا کی نه وه هه لانه و سهرپا کی نه و دودلی یه هه لپه رستانه که سوسیالیسته دیمو کرا - ته کان درائه دا له که لی وولات و که لی نه ته وه ی جیا وازدا ، وه هه مانه یان پرر نه کهن له پیسترین نه و شتانه ی له جولانه وه ی سوسیالیزم - دیمو کراسیزمی جیهانی دا هه یه : نه که ربیتو پارچه کاغه زی گیره شیوینی بوندی یه کان و پا کتاو خوازه کان کو بکه یته وه نه توانی بیکه ی به نمونه یه که بو موزه خانه ی چیش به ربادیی سوسیالیسته دیمو کرا ته کان .

(میدیم) ی ئاشنامان به خوفروشی و گران خوازی (تکلف) له سهر محاکمه ئه رروا و ئه لی : که فرمانداری خویی ههریمی دهست نه دا بو ناوچه یه که (منطقه) ، بو ههریمیک (اقلیم) ، به لام دهست نادا بو ناحیه ی لاتفیا ، یان نه ستونیا ، هتد . که ژماره ی دانیشتوانیان له ناوه ندی نیو ملیون و دو ملیونایه ، وه پیوانه ی روی زه وی یان نه گاته پیوانه ی پارچه وولاتیکی (مقاطعه یه کی) ته واو . « نه وه به فرمانداری خویی پیک نایه ، به لکو ته نیا به زیممستقو ... وه له ژور نه م زیممستقوو ، پیویسته فرمانداری خویی راسته قینه دروست بکری » ... کهوابی ئاشنای نوسهرمان

بهره‌لست ئه‌وه‌ستی به‌رام‌بهر به‌وه‌ر گیرانی دابه‌ش کردنی
ئیداری کون به‌مقاطعه‌و قضا (※).

ئاشکرایه که هیشتنه‌وه‌ی دابه‌ش کردنی ئیداری ره‌سمی
که‌ده‌ره‌به‌گی و به‌جی ماوی سه‌ده‌کانی ناو‌نجی‌یه‌له‌روی راستی‌یه‌وه
وه‌ر گیران و شیواندنی باره‌کانی سه‌رمایه‌داری ئیستا ئه‌به‌خشی .
ئه‌وانه‌نه‌بی که گیانی ئهم دابه‌ش کردنه‌یان له‌و په‌رری
خه‌ستی‌دایه‌ک‌س ناتوانی « به‌مور کی زانایه‌کی پسپوره‌وه » دان
بنی به‌دژ وه‌ستانی « زیمیستفو » و « فه‌رمانداری خویی » دا
وه ئه‌واندش نه‌بی که په‌روشی ده‌ستوری نمونه‌یین (قواعد نمطیه)
وه ئه‌لین : پیویسته (فه‌رمانداری خویی) دابنری بو ناوچه
که‌وره‌کان ، زیمیستفویش بو بچو که‌کان . به‌لام سه‌رمایه‌داری
ئیستا هر گیز ئهم هه‌موو نمونه‌په‌رستی و روتین چیتی‌یه‌ی
پی‌ناوی . ئاخو بوچی ناتوانری ناحیه‌ی نه‌ته‌وه‌بی خاوه‌ن
فه‌رمانداری خویی وادابنری که ژماره‌ی دانیش‌توانی نه‌گاته
نیوملیون ، به‌لکو ۵۰ هزار که‌س ؟ وه‌ئهم ناحیه‌یه‌بوچی ناتوانی
له‌گدل ناحیه‌کانی دراوسی‌یا به‌وینه‌ی جورجور ، به‌پیچه‌وانه‌ی
جیاوازی پیوانه‌ی روی زه‌وی‌یان ، له‌یه‌که‌قه‌له‌مره‌و (اقلیم) ی
خاوه‌ن فه‌رمانداری خویی‌دا ، یه‌که‌بگرن ، ئه‌گه‌ر ئهم یه‌که‌گرته
له‌وانه‌بی ده‌ست بداو په‌یوه‌ندی‌یه‌ ئابوری‌یه‌کان وه‌ها بخوازی ؟
(※) ف . میدیم : « له‌سه‌ر باری مه‌سه‌له‌ی نیشتمانی له‌روسیا » ،
« فستیک ئه‌فروبی » ، سال ۱۹۱۲ ، ژماره ۸۰۹ .

ئەمانە ھەموو چەن نەینى بە كن لە ناو نەینى بە كانى (اسرار) ى
میدیمی ئاشناى بوئدى مانا .

لە بیرمانە كە ئەو بەرنامە نەتەوہ بى یەى سوسىالیست -
دیمو كرات لە كۆنگرىسى (برون) دا لە باوہشى گرت لەنگەرى
تەواوى خستبۆ ھەر پىرى فەرماندارى خویى نەتەوہ بى ناوچەى ؟
بەوینە پىشپار ئەكات كە نەمسە بەش بگرى بە چەن پارچەى كى
« سنور ئاشكرا لە بازى سرنجى نەتەوہ بى یەوہ » ، « لە باتى دا بەش
كردنە میروىى بە كە كە بە پى زەوى بە كانى تاج كراوہ » (بەندى
دوہم لە بەرنامەى برون) . ئە گەر ئیمە لە جىگای دانەرە كانى
ئەو بەرنامەدا بوینایە تا ئەم رادەى نەئەروىشتن . بى گومانە
كە بە كىە تى دروست بونى (تر كىبى) نەتەوہ بى یە كىكە لە ھوہ
ھەرە سىگور تەكان بو گوررینەوہى بازىرگانى سەر بەست و
پەرەدارى سەردەمى راستە قینە . بى گومانیشە كە ھىچ
مار كسى یەك نابینن ، تەنانەت ھىچ دیمو كراتىكى خواوہن
خواستیش ، كە داوین بكت بەلادا بو بەرگرى لە زەوى بە كانى
تاجى نەمسە بى و قەلەمرەو و قەزا روسى بە كان (كە ئەوہ نەدى
زەوى بە كانى تاجى نەمسە بى خراپ نى یە ، لە گەل ئەوہش زور -
زور خراپە) ، وە كەس تى ناكوشى بو دەمقال (جدال) لە سەر
پىووست بونى گوررینى ئەم بەش كردنە رزىوہ بە بەش كردن
بە پى دروست بونى نەتەوہ بى دانىشتوان ئەوہ نەدى بگوتجیت .
دواى ، بى گومانیشە كە بو ئەوہى بتوانرى ھەموو چورە

سته مکاری یه کی نه تهو هی ریشه کیش بکری دروست کردنی
 ناوچه ی سهر به خوی خویی گرنگیکی یه کهم پله یه ، نه گهر چی
 نه م ناوچه یه زور بچو کیش بی ، ههر بهو مهرجه که ههموو
 دانیش توانی له یه که نه تهو بن ، وه نهو نه داما نه ی نه م نه تهو یه
 که به ههموو گوشه یه کی وولاتا ، به لکو به ههموو په رریکی
 روی زهوی دا ، بلاو بونه تهو ، بتوانن ئیستیقتابی (استقطاب)
 له دهر بکه ن ، وه له ناو ههر دولا یانا په یوه ندی یه که وه هاو به شایه تی
 یه کی سهر به ستو جور جور دروست بی . نه م کاره ساتانه ههموو
 راستن و گومانیان تیانی یه ، وه ناتوانی ده مقالیان تیا بکری
 له باری سرنجی روتین چیتی (پهر گرانه) وه نه بی .

به لام دروست بونی نه تهو هی له یه که کارنده ی (عامل) ی
 ئابوری زور بایه خدار زیاتر نی یه ؛ نه کارنده ی تاقانه یه وه نه کارنده ی
 ههره بایه خدار . چونکه بهوینه شاره کان دهو ریکی ئابوری زور
 بایه خدار نه بینن له ژیر سیبهری سهرمایه داری دا . له کاتیکا که
 شاره کان له ههموو شوینیک ، له پولونیا ، لیتوانیا ، ئو کرانیا ،
 روسیا ، هتد . تهواو دیارین به تیکه لاوی دانیش توانو به زور
 جویری نه تهو . له بهر نه وه کهو جانو له وزه به دهره پیاو بینن
 شاره کان لهو گوندانه لهو ناوچانه جوی بکتهو که له روی
 ئابوری یه وه ئیستیقتا بیان له دهر کردوه ، ههر له بهر بیانوی
 ره کهزایه تی (نه تهو هی) . له بهر نه وه له سهر مار کسسی یه کان
 پیویسته که به ستنه وه یه کی بی مهرج خویان نه بستنه وه به سهره تای

« نه تهوه یی - ناوچه یی » یهوه .

ئیمه وائهبینن که ئه و چار کردنه ی مار کسی یه روسی یه کان
له ئه نجومه نی گشتی ی دوا یی یانا دایان نا زور راستره له چار
کردنی نه مسه یی یه کان . ئهمه ی لای خواره وه بو ، دائراوه که یان
« موضوعه که یان » :

... « پیویسته ... سه ره خو یی ناوچه یی فراوان » (نهك
به ته نیا بو پولونیا ، به سروشتی ، بهلكو بو ههموو ناوچه کانی
روسیا) « وه فرمانداری یه کی خو یی شوینی ی دیمو کراسی ی
تهواو ، له گهل دیاری ی کردنی سنوری ئه و ناوچانه ی کهخویان
فرمانداری ی خویان ئه کهن له گهل ئهوانه ی سه رهخوی خویین
(به بی ئه وه ی هیچ بایه خیک بدری به سنوری پارچه وولاته کان
(مقاطعه کان) ی ئیستاو قهزاکان ، هتد .) ، « بهلكو له سه ره بنه رته ی
باری ئابوری و گوزه ران به پی ی دانانی دانیشته وه شوینی یه کان
خویان ، له گهل ژماره ی ئه ندانه کانی هر نه ته وه یهك ، هتد .. » .

له م دائراوه دا دروست بونی نه ته وه یی شان به شان ی باره کانی
تر (له پله ی یه کهما باری ئابوری ، هی گوزه ران ، هتد .)
هاتوه ، که پیویسته ئه مانه ههمویان بکرین به بنه رته بو دانانی
سنوریک ی تازه ی وا که وه لامی پی خوازی یه کانی ئیستای
سه رمایه داری بداته وه ، نهك هی پی خوازه کانی روتین چیتی و گیانه
کونه که ی ئاسیایی . چونکه دانیشته وه شوینی یه کان هر خویان
به ته نیا بتوانن ئه م ههمو بارانه به ههمو وردی یهك ههله س نه گینن ،

وه له سهر بنه‌رره‌تی ئهم هه‌سه‌نگاندنه ، پارله‌مانی ده‌وله‌تی
 ناوه‌نگی (مرکزی) سنور دائه‌نی بو ناوچه‌کانی خاوه‌ن سهر به
 خویی خویی ، وه بو ده‌سته‌لاته‌کانی ئه‌نجومه‌نی (مجلس) خاوه‌ن
 سهر به‌خویی .

ئهمجا مایه ئه‌وه له مه‌سه‌له‌ی مافی نه‌ته‌وه‌کان به‌دوین بو
 برینه‌وه‌ی سهر ئه‌نجامی خویان . ده‌سته‌یه‌ك هه‌له‌په‌رست له‌ جور
 جووری نه‌ته‌وه‌کان داوینیان کردوه به‌لادا « بوله‌ ناو گه‌لا بلاو
 کردنه‌وه‌ی » هه‌له‌و چه‌وتی‌یه‌کانی روزا لو کسمبورگ له‌ باره‌ی
 ئهم مه‌سه‌له‌یه‌وه . ئهم ده‌سته‌یه‌ دروست بو له‌ ئالا‌هه‌لگریکی
 پاکتاو خوازیی « دعاة تصفیه » ، له‌ لی‌یمه‌نی بوندی ، وه‌نه‌ته‌وه‌چی
 سوسیالیستی ئو کرانی ، لی‌ف یورکی‌قیچ . له‌ به‌رئه‌وه‌ وتاره‌ که‌ی
 ترمان ته‌رخان ئه‌ که‌ین بورون کردنه‌وه‌ی ئهم مه‌سه‌له‌یه
 که‌ ده‌سته‌ی ناوبراو به‌جوریکی کاریگه‌ر شیواندویانه .

=====

له‌سالی ۱۹۱۳دا بلاو کرایه‌وه له‌ گو‌قاری (بروسفیشینه‌)دا
 ژماره : ۱۰و ۱۱و ۱۲ . ئیمزا : ف . ئیلین .

لینین : دانراوه‌کان

چاپی عه‌ره‌بی له‌ لایهن : یانه‌ی چاپو بلاو کردنه‌وه
 به‌ زمانه‌ بیگانه‌کان - موسکو .

هه ندى رون كردهوه

۱- سه دره شه كان : ئەم ناوه سه پینرا به سه ر ئەو چه ته شاخوازاندا كه پولیسی چار دروسیان كردبون بو به گزراچونی جولانهوهی شورشگیرى. ئەمانه پیشه یان كوشتنى شورشگیره كان بو له گهل ده ست درى بوى سه ر روشن بیره پیشه نگه كان و ريك خستنى قهلا چو كه رى جولە كه كان .

۲- زیمستفو : ده سته ی به رریوه به رایه تی ئەو شوینانه بو كه (به ناو) سه ر به خوپی خوپی یان هه بو ، له سالی ۱۸۶۴ دا له ناوچه كانى ئاسیای ناوه راستا دروست بو له ژیر چاودیری و سه ر كرده یی ره سه نه كانا « نباله » .

۳- بوندى یه كان : « یه كیه تی گشتی كریكاره جولە كه كانى لیتوانیا و پولونیا و روسیا » - له سالی ۱۸۹۷ دا دروست بو ؛ به تایبه تی پیشه سازه كانى جولە كه ی ناوچه كانى روژ-ئاوای روسیای زور تیا بو . بوندى یه كان ریبازی هه لپه رسته كان و مه نشه فیه كه كانیان ئە گرت له هه موو مه سه له به رره تی یه كانا .

۴- پارتى سوسیالیستی كریكاره جولە كه كان : ریکخرا-ویكى نه ته وه یی پیتی بورژواى جولە كه بو ، له سالی ۱۹۰۶ دا دروست بو . بنیاتی به رنامه كه ی داوا كردنى فه رماندارى خوپی بو بو جولە كه ، له گهل پارله مانى نا ناوچه یی بو جولە كه كان به جورىك كه مافى هه بی بابه ته كانى ريك خستنى سیاسى جولە كه له روسیادا چاربكات . ئەم پارتى یه نزیك بو له سوسیالیسته

شورشچی به کان وه له پالیانا کهوتسه جهنگین بهرامبهر به پارتی
سوسیالیست - دیمو کراتی کریکارانی روس (حزب الاشتراکی
الدمقراطي الروسي).

۵ - مهسهله ی بیلیمس : مهسهله یه کی قهزایی هه راسان کهر
« استفزازی » بو حکومه تی چار له کییهف له سالی ۱۹۱۳ دا
هه لی بهست بهرامبهر به (بیلیمس) ی جوله که ؛ بوختانی کوشتی
بوشینیسکی (منالیکی گاور) ی بو کرا ، گوایه به نیازی به جی
هینانی نهریتیکی ئایینی (له راستیشا سه دره شه کان بون ئه وانه ی
ئهم تاوانه یان ساز کرد) . ئهم مهسهله یه بو ئه وه ههلبه ستر
که بهرامبهر به جوله که ههستی کینه بهینریته جوش وه دهست
بکری به قه لا چوکاری یان تا له و ریگایه وه خه لکه کان جولانه وه ی
شورشگیرری که هه موو وولاتی دا بو بهر بخره نه پشت گوی . به لام
محاکمه ی ئهم مهسهله یه له هه موو لایه که وه لافاوی ده بربرینی
بیمزاری راست کرده وه ، ته نانه ت له هه ندی شار خو پیشاندان
دهستی پی کرد . وه له ئه نجاما بیلیمس ده ر باز بو .

۶ - پا کتاو خوازه کان « دعاة التصفیه » : نوینه ره کانی ئه و
ریش که هه لپهرستی یه ی که له ریزه کانی مه نشه فیک دا بو ، وه له
کاتی قوناغی که ررانه وه ی (رده ی) کونه پهرستی دا ده رکه وت ،
له پاش شکست خواردنی شورشی یه که می روس (۱۹۰۵-۱۹۰۷) .
ئهمانه ئایان ویست پارتی شورشی ی پرولیتاریا (که ناشهرعی بو)
پا کتاو بکری و هه لگیری وه له باتی ئه و پارتی یه کی هه لپهرستی

شهرعی دابنری .

۷- سوسیالیسته شورشچی به کان (الاشتر اکیون -

الشوریون) : پارتیی پیتی بورژوا دیمو کرا ته کان ، له ۱۹۰۲ دا دروست بو . له پشتگرانی هه لگرتنی خاوهن ملکئی دهره به گانه بون ، بره ویان دا به دروشمی «به شدار بونی وه کیه کی لهزه وی دا» . له خه باتیانا بهرامبر به ئوتو کراسی توقینه ریی تاکییان (ارهابی فهدی یان) به کارهینا .

له پاش شکستی شورش ۱۹۰۵-۱۹۰۷ ، زوربه ی تیکوشه رانی ئهم پارتییو سهر کرده کانی خویان کوتایه ناو ئوردو گای بورژوازی به لیبه راله کانه وه . وه له سهر دهمی شورشی شوباتی ۱۹۱۷ ی دیمو کراسی بورژوازی دا سهر کرده کانی سوسیالیسته شورشچی به کان له حکومه تی کاتی (موقت) ی بورژوازی دا هاو به شی یان کرد وه دریغی یان پیشان نهاد له ته قه لای پلیشان د نه وه ی جولانه وه ی فلاحه کان ، وه به بی خو گیری پشتی بورژوازی و خاوهن ملکه کانیان کرت له جه نگی یان دا بهرامبر به پرو لیتاریا که خه ریک بوتفاق ریک خات بو شورشی سوسیالیزم . وه له پاش شورشی سوسیالیستی ئو کتوبر سوسیالیسته شورشچی به کان شان به شاننی بورژوازی به کان و خاوهن ملکه کان دهستیان دایه چه ک بهرامبر به جه مهوریه تی سو قیه تی .

۸- پارتی سوسیالیستی پولونی : پارتیی به کی نه ته وه یی

پیتی بورژوایه ، له سالی ۱۸۹۲ دا دروست بو . له سالی ۱۹۰۶ دا

به‌کارتی کردنی شورشی روسی یه که م بوبه دوپارچه : بالی راست ،
بالی چپ .

۹- بهرنشتینیزم : ریث گه‌یه کی دوژمن به مار کسینز مه
له سوسیالیزم - دیمو کراسیزمی جیهانی‌دا ؛ له دوا دواپی سده‌ی
نوزده‌بهم دا له ئەله‌مانیا په‌یدا بو ، وه‌ناوه‌که‌ی له ئەندامی
سوسیالیست - دیمو کرات (بهرنشتین) داتاشرا . بهرنشتین بانگی
ئه‌کرد بو ده‌ستکاری کردنی ریبازی مار کسیزمی شورشی
وه‌ره‌نگ کردنی به گیانی لبرالیزمی بورژوازی ، پشت‌گره‌کانی
به‌رنشتین له روسیادا « مارکسی‌یه‌ شه‌رعی‌یه‌کان » (ئابوری
خوازه‌کان) و بوندی‌یه‌کان و مه‌نشه‌فیکه‌کان بون .

۱۰- پارتی ده‌ستوری دیمو کرات (کادیت) : پارتی
سه‌ره‌کی بورژوازی‌یه‌کان بو له روسیادا ، پارتی بورژوازیی
شایی لیبه‌رالی ، له تشرینی یه‌که‌می سالی ۱۹۰۵ دا دروست بو .
کادیت‌ه‌کان له پشت که‌لکه‌سه‌ی (نزع‌ه‌ی) دیمو کراسی‌ی درو
وه‌خویان ئەشارده‌وه‌وه‌خویان به‌پارتی « سه‌ره‌ستی گهل »
دائنه‌نا وه‌تی ئەکوشان ، فه‌لاحه‌کان را کیشن بولای خویان . ئەمانه
ئهیان و‌ست رژیمی چاری بپاریزن له وینه‌ی شایی ده‌ستوری دا ؛
له پاش سه‌رکه‌وتنی شورشی ئو کتوبه‌ری سوسیالیستی ، کادیت‌ه‌کان
گه‌لیک که‌له‌کبازی (مؤامره) و راه‌په‌رین یان به‌رامبه‌ر
به‌جه‌مهوریه‌تی سو‌قیه‌تی نایه‌وه .

۱۱- نیازی له‌ن‌ل‌ه‌دا له‌کوبونه‌وه‌ی لیژنه‌ی ناوه‌نگی

پارتی کریکاره سوسیالیسته دیمو کراتهکانی روسه ، کهله گوندی
(بورونین) بهسترا له ۲۳ ی ئهیلولهوه ههتا سهرهتای ئو کتوبهر
(۱۴-۶ ئو کتوبهر) ، سالی ۱۹۱۳ ، تیکوشه رانی پارتی تیاناماده
بون ، وه بودوربینی و پاراستنی نهینیتی یه کهی ناوئرا کو بونهوهی
ئاب « هاوین » .

رابهری کهسه ناوبراوه کان

باویر ئوتو (۱۸۸۲-۱۹۳۸) : ئهندامیکی سوسیالیست
دیمو کراتی نههمهیی ، له سهر کردهکانی ئینته رناشنالی دوهم ، له
دانه رانی تی بینی سهر به خویی روشن بییی نه تهوهیی خوبی .
بردیایف (۱۸۷۴-۱۹۴۸) : فهیله سوفیکی کونه په رستی
صوفی ی روسی ، له پاش شورش ئو کتوبهر رهوی کردو بو به دوژمنی
دهسته لاتنی سوفیه تی .

پرودون - بیر جوزیف (۱۸۰۹-۱۸۶۵) : ئابوری زانیکی
فرانسزبو ، زمانی حالی پیتی بورژواو دانهری پشیوی خوازی
(فوضویه) بو .

بلیخانوف (۱۸۵۶-۱۹۱۸) : مار کسی یهك بو له هه ره
دهر که وتوانی بلاو کره وهکانی مار کسیرم له دهسته سالهکانی
نویهم و دهیممی سهدهی نوزدهیم ؛ له پاش کونگریسی دوهمی
پارتی کریکاره سوسیالیسته دیمو کواتهکانی روسیا چوه سه ره
دهستهی مونه فیک .

بوریشکیچیچ (۱۸۷۰-۱۹۲۰): خاوهن ملکیکی گه وره و
شاخوازو بو، وه یه کیچ بو له سه دره شه کان.

شیرنیشفسکی «۱۸۲۸-۱۸۸۴»: زانایه کی دهست دریشو
ره خنه وانو روژنامه نویسیکی روس بو. له دیمو کراته
شورشچی یه کان بو، سوسیالیست بو.

توغان - بارانوفسکی «۱۸۶۵-۱۹۱۹»: ئابوری زانیکی
بورژوازی بو، له نوینه ره هه ره به ناوبانگه کانی «مارکسیزمی
شرعی» بو.

دراگومانوف «۱۸۴۱-۱۸۹۵»: روژنامه چی و میژوناسیکی
ئو کرانی بو، زمانی حالی نه ته وه چی یه لیبه ره اله کانی ئو کرانیا بو.
دونتسوف: نه ته وه چی یه کی ئو کرانی بو.

ستروقه «۱۸۷۰-۱۹۴۴»: نوینه ریکی ده ره که وتوی
مارکیسمی شرعی بو، دواپی بوبه ئه ندام له لیژنه ی ناوه نگی
پارتیی کادیت دا.

مسکولوفسکی «باسوک» «۱۸۷۸-؟»: (ناوی راسته قینه ی
«میلینسکی» یه: نه ته وه چی یه کی ئو کرانیایی) یه.

سیمکوفسکی (ناوی راسته قینه: بیرونشتین) (زایینی
۱۸۸۲) سوسیالیست - دیمو کرات، وه مه نشه فیک.

گولده بلات (میدیم) (۱۸۷۹-۱۹۲۳): یه کی که له
سه ره کرده کانی بوند.

کاوئسکی، کارل (۱۸۵۴-۱۹۳۸): تی بیینی دانهر (نظری) یه کی

دهست دريژبو بو سوسياليست - ديمو کراتي تهلهمانی و بوئینتهر -
ناشنالی دوه م . له شهرری جیهانی ی یه کهمهوه وهر گهپاله
ئوردوگان مار کسیرم ، وه له پاش شورشی مهزنی ئو کتوبهر
بو به یه کیك له دوزمنه سهختهکانی روسیای سوفیه تی .

لوکاشیفیچ (توتشانسکی) (۱۸۶۹-۱۹۲۲) نهتهوهچی یه کی
لیبه رالی ئو کرانیایی یه .

لوکسمبورگ روزا (۱۸۷۱-۱۹۱۹) : ژنیکه له
سهر کردهکانی ئینتهرناشنالی دوه م و جولانه وهی کریکارانی
تهلهمانیاو پولونیا . وه له دامه زرينه رانی پارتی ی کومونیستی
تهلهمانیا یه .

لیبمهن (ناوی راسته قینه ی : گیرش) (زایینی ۱۸۸۲) :
یه کیکه له بوندی یه دهر کهوتوه کان .

یورکیفیچ (ناوی راسته قینه ی : ریبالکا) سوسیالیست -
ديمو کرات و نهتهوهچی یه کی ئو کرانی یه .

فهرهه ننگوك :

— ۶ —

ئەكلىرىكى : ئەو شتەى سەربە دىندارى و كلىسايە .

ئىنتەرناشنال : الامميه (ناوگەلانى) .

ئازادى : خريه .

ئاھەنگدار : منسجم (جگە لە واتاى تر)

ئاوهدانى : حاضرہ (جگە لە واتاى تر)

ئاسان گرى : تسهيلات

ئاوہ کى : غريب

— ب —

بەرژەوہ ندى : مصلحه

باکور : شمال

بايەخ : اعتبار

بەندە (يان « بەنى ») : عبد ،

بنەررەت : أساس

بەخشو کہ : معطيه (معطيات)

بار : وضع ، لە بارابون : قابليه

— پ —

پوختە : خلاصہ (جگە لە واتاى تر)

پارتى : حزب

پايتهخت : عاصمه

پررله‌داد : عادل

پهرریز : حقل ، پهریزی نه‌ته‌وه‌یی : الحقل القومی

پیشه‌می : اولی

—ت—

تاوان : جریمه

تایبه‌تی : خاص

تایبه‌تیتی : خاصه (خصایص)

تیگه‌یشتنی : بابه‌تی تیگه‌یشتن ، مفهوم (مفاهیم)

تروکه : لخطه (جگه‌له‌واتای‌تر)

تدنگو‌چه‌له‌مه : ته‌نگانه ، آزمه

تی‌بینی : نظریه ، ملاحظه (به‌پیی جیگا)

تیره : طائفه

تیره‌ی ئایینی : طائفه‌دینی

تیرشی : عنف (جگه‌له‌واتای‌تر)

—چ—

چه‌قچه‌قه : جمععه

چاوه‌رراو : پروپاگانده ، دعايه

چه‌وساندنه‌وه : استغلال

—خ—

خواهیشتی : اختیاری

خال : نقطه

خویی : ذاتی

خو گورره کان : متکیفین ، له تکیفهوه

خه یال پلاو : وههم (أوهام)

خهوش : عیب

خراب به کارهینان : سوء استعمال

—د—

دوان دان : خطبه

دیاری کردن : تحدید (جگه له واتای تر)

دژ : ضد

دهمار گیری : تعصب

دهسته سال : عقد (عقود)

دهبررین : تعبیر (دهبرینی ئاسایی - التعبير العادی)

دهسته کاری : تکتیل

دهلاندن : تسرب

دروشم : شعار

دهگمهن : استثنا ، شاذ ، نادر .

دروست بون : ترکیب (جگه له واتای تر)

دانراو : موضوعه (جگه له واتای تر)

—ر—

راپورت : تقدیر

روساندن : کردن بهروس (روسنه)

روت : مجرد (جگہ لہ واتای تر)

ریباز : طریقہ ، مذہب .

رزگاری : التحرر

رہو کردن : ہجرہ

ریش گہ : تیار

رہوا : جایز ، شرعی

رہنگی رہوایی پیدان : مظہری شرعی پیدان

رہ گہز : عنصر (ہو گیاندارو ئینسان)

رہنگ بون : احتمال

رول : دور

راستہ و خو : مباشر

—ز—

زور کرد : مصطنع

زورہ ملی : اجباری

زور بہ : اکثریہ

زہ بونکاری : اذلال

زہنگی : رہش ، قول (زہنگیانہ لیرہوہ ہاتوہ)

—س—

ساکار : بسیط

سوشیالیزم : الاشتراکیہ

سوسیالیست : اشتراکی

سهر به سستی : استقلال

سهر ژمير : احصا

سهر به رزی : کرامه

سهرده می : عصری (هاوسه ردهم : هاوعصر)

سهرتا : مبدأ (جگه له واتای تر)

سهره تایبی : مبدئی

سیگورته : مضمون

—ش—

شه قل : طابع

شوینی : محلی

شورا : له باتی « حاجز » یش به کارهینرا .

شارستانی : مدنی ، متمدن

—ف—

فراوان : واسع

فهررلی نان : تمجید

فهرمان ررهوا : سائد

—ک—

کرداری : عملی ، فعلی

کردار : عملیه

که لکله : نزع

کاروبار : أمور ، شئون

کاتی : وقتی

کشتگه : مزرعه

کاره سات : واقعه ، حادثه

کارنده : عامل (له سهر کیشی بالنده)

کهمایه تی : الاقلیه

کومپانی : شرکه

- گ -

گهوههر : عنصر « بو گشتی »

گوشه گیری : الانغزالیه

گومراییی : ضلال

- ل -

لی دانهوه : تفسیر ، شرح

له باووش گرتن : تبنی « له ریگای مجازهوه »

- م -

مشور : مهمه « مهمات »

- ن -

ناروس : غیروس « نانه تهوویی : غیر قومی ناناوه نگی :

غیرمرکزی ، هتد . »

ناراسته وخو : غیر مباشر

ناچینایه تی : لاطبقی

-و-

وتار : مقاله

وینه : مثال ، صوره ، شکل

واتا : معنی ، یعنی

وهك يه كي : مساواة

ويژه : اُدهب

-ه-

ههلويست : موقف

ههوا : ميل « جگه له واتای تر »

هوش : عقل

هوشمهندی : عقيله

هوشیاری : وعی

هیل : خط

ههلسورران : نشاط « بهپی ی چیگا »

هاوپشکی : مساهمه

-ی-

یوتوپیزم : طوبائییه

یوتوپيست : طوبائی

یاسا : تقالید

پی رستی ناوہ روک

سہرہ تا :

لاپہرہ

- ۳ ہندی سرنجی رہ خنہ گرانہ لہ سہر مہ سہلہی نیشتمانی
- ۴ ہلویستی لیہہ رالو دیمو کراتہ کان لہ مہ سہلہی زمانہ کانا
- ۱۱ روشن بیرپی نہ تہوہ پی
- ۲۰ سامنا کی ی تواند نہوہ پی نہ تہوہ پی
- ۳۴ سہر بہ خویی روشن بیرپی نہ تہوہ پی خویی
- ۴۹ وہک یہ کی لہ مافا لہ ناو نہ تہوہ کانا وہ مافی کہ مایہ تی یہ
- نہ تہوہ پی یہ کان
- ۶۰ ناوہ نگیتی و فہرمانداری خویی
- ۷۵ ہندی رون کرد نہوہ
- ۷۹ راہبری کہ سہ ناوہ براوہ کان
- ۸۲ فہرہ نگوک
- ۸۹ پی رستی ناوہ روک

نرخى ۱۰۰ فلسه

له چاپخانهى (الوفاء) له به غدا چاپكراوه ت ۸۸۸۲۰